

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Δ', ΜΑΪΟΣ 1930 - ΤΕΥΧΟΣ 5^ο

ΜΟΙΡΑΙΑ

Σὲ ρεμβασμοὺς νᾶχει πικροὺς τὴ σκέψη του ἀφισμένη
Νᾶχει ὀπλισμένη τὴν ψυχὴν τάχα μ' ἀπαντοχί,
Τὸ κάθε του εἶδωλο μ' ἀνθούς δροσάτους νὰ τὸ ραίνει,
Καὶ νὰ τὸ χάνει στὸ βοριά, στὸ χιόνι, στὴ βροχή.

Καὶ νὰ περνᾷ... κι' ὁ θάνατος στὸ πλάϊ του νὰ διαβαίνει
Νὰ βλέπει καὶ νὰ μελετᾷ μ' ἕναν καῦμό βαθὺ
Πῶς θὰ τὸν λησμονήσουνε κι οἱ πιό του ἀγαπημένοι
Κι ὅσοι δὲ θὰ τὸν ἔχουνε ὡς τὰ τότε ἀπαρηθῆ...

Τὰ δάκρυα τους θὰ τὰ φωτᾷ ἡ παρηγοριά, στὸ στόμα
Τὸ πικραμένο τους, φαιδρὸ τὸ γέλιο θὰ ξυπνᾷ,
Τὸ θούριο χαρμόσυνα θὰ κρούει κ' ἡ ἔλευθερία.

Μιὰ τυραννία κι ὁ ἔρωτας κι ὅσο πιστὸς πιὸ ἀκόμα,
Καινούργια θέλει τὴ ζωὴν κάθε καρδιά ξανά
Μακριὰπὸ κείνους πῶκουσεν ἡ μαύρη γῆς ἡ κούα

ΕΣΤΙΝ ΕΝΑΙ ΕΠΟΙΗΜΑ

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

Ἦτοι, μιὰ τύχη σ' ἔφερε σατανικιά κι' ὠραία
 Μὲ θερμασμένα δάχτυλα, σὰν πῆλινο ἀμφορέα
 σὲ πήρα, κ' αἱματόστομο τὸ πάθος μου γεράκι
 ρούφηξ' ἐκεῖ τῆς ἡδονῆς τὸ πιὸ γλυκὸ φαρμάκι.
 Ὡ στέρφα, ὦ τῆς μονάρχισας ζωῆς μεγάλη ἀρνήτρα!
 Σὰν πυρωμένο ἀλχημικὸ χυτήρι σου εἶναι ἡ μήτρα
 κι' ὡς ἀναφες τὸ κάρβουνο τῆς δυνάμει μου, ὦ Φρόνη,
 τὸ μαῦρο πόθο μου ἄλλαξες σὲ φλογερὸ ρουμπίνι
 πὸν τῆς ιδέας τὸ μέτωπο σὰν ἥλιος θὰ φωτίσει.
 Καὶ βάλθηκα τῆ σαρκικῆ κατάρα σου νὰ λύσει
 ἡ μαύρη Σολωμονικὴ πὸν ἔχω στ' ἀδρά μου χάρδια.
 Σκαμένα μὲ τὰ δόντια μου στὴ σάρκα σου πηγάρδια,
 καὶ τὰ φιλιὰ μου ἀγγίξανε τὸ πιὸ βαθύ σου τὸ εἶναι.
 Τ' εἶναι, γιὰ ἐμὲ τὸν πλαστοουργὸ τῶν ἀδυνάτων, τ' εἶναι
 τὸ μῖσος πὸν ἔχυσε ἡ ζωὴ στὶς φλέβες σου; μιὰ νίκη!
 Σὰ Μέδουσα τῆς ἡδονῆς θὰ κάνω ἐγὼ τὴ φρίκη
 καὶ μπρὸς τῆς θὰ πετρῶσουνε κ' οἱ νόμοι πὸν βαραίνουν
 στὴ σκλαβωμένη φύση σου. Μιὰ πίστη! κι' ἄς διαβαίνουν
 οἱ μέρες πὸν κοιλοπονοῦν τὸ ἀπάντεχο μυστήριον...
 Ὅταν ὁ πύθος μου τραφεῖ καὶ γίνει μεγαθήριον,
 κι' ὅταν ἡ σάρκα σου ὑψωθεῖ πρὸς τὸ ἄγνωστο νικῆτρα,
 τότε θὰ ρήξεις, ὦ τραχειὰ τῆς τρικυμίας γεννήτρα,
 τὸν ὑπερένδοξο καρπὸ μέσα στὸ φῶς τῆς μέρας —

Καὶ θάναε ὁ γιός μου, ὁ γκρεμιστής, ἰσόθεο ἕνα τέρας.

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΜΑΛΑΚΑΣΗ

Τὴν ὥρα αὐτὴ πὸν τὸ νερὸ τῶν λίγων μου κι' ἀθλίων
 ὠρῶν στερεύει στοῦ καιροῦ τὴν ἄνιση πηγὴ,
 κι' οὔτε ἐδοκίμασα ποτὲ τὸ χᾶδι τῶν ἡλίων,
 κι' οὔτε ἀπλώσα ποτὲ φαιδρὴ σκιὰ πάνω στὴ γῆ.

Τὴν ὥρα οὐτὴ πὸν καρτερᾷ σὰν τὸ φονηρὰ γιὰ νᾶμπει
 στὸν εὐηχὸ μου σκελετὸ τοῦ θάνατου ὁ λαστός,
 κι' ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῶν ματιῶν περνᾷ ζωγραφιστός
 ὁ κόσμος, τὸ στερέωμα, τὰ πέλαγα κι' οἱ κάμποι.

Τὴν ὥρα αὐτὴ πὸν μὲ κυ τοῦν οἱ σκυθρωποὶ μου τοῖχοι
 νὰ ξεκουρδίζω τὴ ζωὴ μου σὰν βραχνὸ βιολί,
 καὶ γύρω μ' ἀποχαιρετοῦν οἱ ἀγαπημένοι μου ἤχοι,
 καὶ πρὸς τὴν πόρτα μου θρηνεῖ τὸ βράδυ σὰν σκυλί.

Τὴν ὥρα αὐτὴ πὸν τίποτε στὸ χεῖλι μου δὲ μένει
 ἀπὸ τοὺς ἄλυτροὺς ἀφροὺς τῶν παλαιῶν παθῶν,
 καὶ σὰν κοπάδι μακρυνὸ θωρῶ τὸ παρελθόν,
 κι' εἶνε πιά μόνη ἡ μνήμη μου στὸ νύχι του δεμένη.

Ἐλεύθερος καὶ καθαρὸς, μεγάλη Μαλακασίη,
 πρὸς τὸ λαμπρὸ σου τῶνομα τὸ μάτι μου γυρνῶ,
 ὅπως ὁ ναύτης ὁ μικρὸς πὸν τώρα θὰ περᾶσει
 τὴ θάλασσα πρώτη φορὰ, τηρᾷ τὸν οὐρανὸ.

Ἐνῶ μὲ κλαῖν τὰ βλέφαρα τῆς τελευταίας δρόσου,
 στὴ δόξα σου περιπατῶ σὰν σὲ πλατὺ ναό,
 κι' ἐγὼ πὸν δὲν εἶχα ποτὲ πιστέψι σὲ θεό,
 βλέπω μὲ τραγικὴ χαρὰ πῶς γονατίζω ἐμπρός σου!

**

Ὅταν καρφώνει ὁ μαραγκὸς τὴν καρυδένια θήκη,
 γιὰ νὰ σφραγίσει μιὰ γρηῃ καθὼς παλιὸ κρασί,
 κίτρινη ἢ ετοιμοθάνατη σὰν νᾶγινε χρυσοῦ,
 σκίζει μιὰν ὥρα τῆς χαρτὴ καὶ γράφει διαθήκη.

Ἄφου λοιπὸν κι' ἐγὼ θωρῶ νὰ κλώθεται στὸ χάος
τὸ σύννεφο τῶν ἐρεβῶν ποὺ ἐπάνω μου πετᾷ,
μὲ κληρονόμο μου τὴ γῆ, παντέρημος καὶ πρᾶος,
τὴ μαύρη διαθήκη μου σοῦ γράφω, Ποιητά:

**

Παρίας τῶν κοινογιῶν, πετοῦσα στὴ φυλή μου,
βράχους ἀρμονικῆς ὀργῆς, τοῦ Ὁραίου τις φωνές.
Μόνος ὁ στίχος οὐρλιαζε πένθιμα στὸ κελλί μου,
κι' ἡ φαντασία μου ἐπαίξε τοῦ βίου τις σκηνές.

Ὁ Δεκαπεντασύλλαβος, ὀγκόλιθος τοῦ μέτρου,
ἐκύλαγε, ἀκατέρηστο κακόμορφο ὑλικό,
μὰ τοῦδινε ὅμως τὸ σφυρι μὲ κτύπο πλαστικό,
πότε τοῦ λίκνου τὴ μορφή καὶ πότε τοῦ φερέτρου.

Σὰν νᾶχα γίνει μὲ πηλὸ κάποιου νεκροῦ πλανήτη,
μ' ἄρεσε μόνο νὰ γροικῶ πάνω στὴ σιωπὴ
ν' ἀργοπαφλάζει ρυθμικὸ τοῦ τόνου τὸ κουτί,
κι' αὐτὴ μὲ κύμα ἀόρατο νὰ πλημμυρᾷ τὸ σπίτι...

Μ' ἄρεσε ἀκόμα νὰ μετρῶ στὴ βραδυνὴ γαλήνη
τοὺς βόγγους ποὺ ὀλοφύρονται στῆς πόλεως τὸ κλονβί
καὶ τοὺς ἀρχαίους λογισμοὺς ὅσους ἡ λήθη κλείνει,
στοίχους ξανθῶν πολεμιστῶν ποὺ ἐπέρασαν βουβοί.

Κι' ὅταν ἡ νύχτα γιόμιζε τὴν κάμαρά μου ἀστέρια
κι' ἐπέφτε πάνω μου τυφλὸ τὸ μάκρος τοῦρανοῦ,
προφυλαγμένες στὰ θερμὰ προσκέφαλα τοῦ νοῦ
ξευγάρωναν οἱ σκέψεις μου σὰν μαῦρα περιστέρια.

Ἦσαν ὅρανα σὰν καματερὸ τὴ χέρσα δυστυχία
ἦσαν γὰρ μένα ἀνύπαρχτες μητέρα κι' ἀδελφή
κι' ἡ γεύση αὐτῆ τῶν γυναικῶν μοῦ φαίνονταν σιψή
τ' ὄραμα μόνο ἐπλούτιζε τοῦ βίου τὴν πτωχεία.

Παρέλαση τῶν ζωντανῶν κοκκάλων, οἱ ἀνθρώποι,
κυρίεuan τὰ χώματα μὲ βάδισμα βαρὺ
μὰ ἐγὼ στὴ ρέμβη μου ἐβλεπα νὰ ξεδιπλώνουν τόποι,
ποὺ ἄλλος ἀπὸ τὸν Ποιητὴ δὲν στέκει ν' ἰσχυρῆ:

Ἄγνωστες, μυστηριακὲς τῶν ἀπεράντων χώρες,
ποὺ δὲν τις μόλυνε ποτὲ μιὰ βάνουση ἰαχὴ
πελώριους ὄγκους σιωπῆς, ποὺ δέχονται βροχὴ
ἀπὸ σβυστοὺς διάττοιτες, τις πεθαμμένες ὥρες.

Ἀβυσσαλέα, ἐξωτικὰ τοῦ φεγγαριοῦ τοπεῖα,
ὅπου ἡ φυτεία τῶν ἐθνῶν τὴ θεά δὲ σφαλᾷ
ὄρη ποὺ ἐξαφανίζονται στῆς γῆς τὴ μωπία
κροατῆρες ποὺ ἄνθη πυρκαϊῆς μαδοῦνε αἰωπηλά.

Σ' ἀκτινοβόλο σμάραγδο μιᾶς ἀστρικῆς ἠπείρου,
ποὺ κρύσταλλα φωτὸς κυλοῦν χεῖμαρροι ἠλεκτρικοί,
ἔχω μιὰ θηλυκὴ σκιά καὶ περιμένει ἐκεῖ
τὴν ὥρα ποὺ θὰ δυνηθῶ τὸ πήδημα τοῦ ἀπείρου.

Ὡ, τῶν νεκρῶν τ' ἀλάβαστρα, τὰ στραγγισμέα χεῖλη
καὶ ὁ ἀδαμάντινος λυγμὸς τῶν ἀφανιῶν λαῶν,
σιὰ βάθη ποὺ κατασταλάζει ὁ ἀτμὸς τῶν γενεῶν,
ἔπηξαν ἄντρο μ' ἄργυρο, κοράλλι καὶ κογχύλι.

Κι' ὅταν τὸ σῶμα μου τρυπᾷ τῆς συμφορᾶς ἡ λόγχη,
ὁ εὐμβασμὸς μου, ποταμὸς, ἀπ' τις σχισμὲς τῆς γῆς
ρέει σ' αὐτὴ μου τὴ βαθειὰ κεχοιμπαρένια κόγχη
καὶ λούζεται στὰ γάλατα φανταστικῆς στοργῆς...

Ἐλάτρεψα σὰν ἀσκητῆς ἓνα θεό, τὸ στίχο
στραγγάλισα τὴν ἠδονὴ κι' ἔζησα μοναχός
δὲν ἀξιώθηκα ποτὲ νὰ δῶ ζωὴ στὸν τοῖχο
καὶ μ' ἓνα δειπνο σιωπῆς ἐχόρτανα ὁ φτωχός.

Ἐβλεπα μόνο ἐκστατικὸς τὴ σκέψη μου νὰ πέφτει
ἀπὸ τὸ νοῦ μου στὸ χαρτί σὰν ὄριμος καρπός
στὴ θύρα μου ἔστεκε μουγγὸς ὁ ἴσκιος μου σκοπὸς
καὶ γὰρ νὰ δῶ τὴν Ἔρημο βλεπόμενον στὸν καθρέφτη.

Τὸ μάτι μου ἔσβυνε σὸ φῶς σᾶν νᾶμονν νυχτερίδα
μὰ ὅταν ἐξόπλωνε ἡ νυχτιά σὶς ἀτιμῆς κορφές,
τῶν ἀγεννήτων ποιητῶν ρουφοῦσα τὶς στροφές,
ποῦ ἔπνεαν, ἄνεμοι βοῆς, πρὸς τὴν κουφή πατρίδα.

Κί' ὅταν οἱ τρόμοι τοῦ κενοῦ μ' ἐπίεζαν κί' οἱ θόλοι
ἔσταζαν ἄστρα, πελιδνὰ φαντάσματα φωτός,
κί' ὅταν τὰ σκάφη τῶν βουνῶν ἐπλώριζαν στὴν πόλη,
νανάγια γρανικὰ τοῦ πόντου τῆς νυκτός,

Ὅπως μαζεύει ὁ βουτηχτὴς τὰ μάργα στα βάρη
στὶς κατακόμβες τῶν σκιῶν ἔδρεπα λυρισμούς.
Μ' ἀρώματα νοητικὰ κί' ἀσπίλους στοχασμούς
ἐξάγνιζα τὰ βδελυρὰ τῆς πολιτείας πάθη.

Ἀλλὰ στὴ λάσπη τὰ φτερὰ βουτοῦσε ἡ μελωδία
καὶ τὴν αἱματοκύλιζε τῆς χλεύης ἡ ὄρδη·
κί' ἔμπρὸς μου τώρα θλιβερὴ διαβαίνει ἡ συνοδεία
τῶν λαβωμένων μου ἰδεῶν ποῦ σκύβει νὰ μὲ δεῖ . .

Στενός, ἀσφυκτικὸς κλοιός, τῶν ἄστεων ὁ γύψος
χτίζει στὴ Μοῦσα κάτεργο ποῦ ὁ σαρκασμὸς φυλά.
Μ' αὐτὴ βαδίζει κάθετα καὶ σκέπτεται ὑψηλά·
κί' ὅ,τι δὲν ἔχει σ' ἔκταση, τ' ἀποκερδίζει σ' ὕψος.

**

Κί' ἴσως τὸ δέντρο μου νεκρὸ νὰ δώσει τὸ κ'ωνάρι
ἴσως πέρα ἀπ' τὸν τάφο μου ν' ἀπλώνεται ἡ ἀγνή·
ἴσως καὶ πρέπει ἀμειλίχτα νὰ πέσω, γιὰ νὰ πάρει
σᾶν τὸν Ἀνταῖο ὁ στίχος μου δύναμη ἀπὸ τὴ γῆ.

Ἴσως ἡ μελαγχολικὴ τῆς μουσικῆς μου λύρα
νὰ συγκινήσει μιὰ φορὰ τὸ γένος ποῦ θ' ἀρθεῖ,
σᾶν ροδογνάμι παλαιὸ ποῦ κλεινε πρὶν ἀνθί
καὶ ξεθυμαίνει ἀργότερα τὰ τελευταῖα μῦρα

Ἴσως τώρα ποῦ χάνομαι, ν' ἀφρίζει μέσ' στὸ χῶμα,
ἔτοιμος γιὰ ν' ἀκοντισθεῖ, γλυκύτερος λαός.
Ἴσως ἡ Ἀνθρώπινη φυλὴ καὶ νὰ μὴν ἦρθε ἀκόμα.
Μπορεῖ νὰ μὴ γεννήθηκεν ἀκόμα κί' ὁ Θεός! . . .

Ἀθήνα 3—6 Νοεμβρίου 1929

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

I

Ὡρα τοῦ δειλινοῦ,
πόσο θλιβερὴ εἶσαι!
Ἡ ψυχὴ μου πῶς τώρα βαραίνει!
Ἀνείπωτες σκέψεις αἰώνων μὲ περιβάλλον.
Ὅλες οἱ φιλοσοφίες τῶν λαῶν — διαβατάριχα πουλιὰ —
μὲ βασανίζουν.
Κάποιος χτύπησε τὴν πόρτα.
Σὺ εἶσαι, ψυχὴ μου; . . .

II

Στητός, ὀλόρθος, προσμένη τὴ μπόρα
νὰ λυγίσῃ τὸ κορμί του.
Αὐτός! ποῦ τὴν ψυχὴ του δὲ λύγισαν
φουρτοῦνες καὶ σάλιο!

III

Τὸν ἴδιο δρόμο πορεύονται ὅλοι,
μὰ κανένας δὲ γύρισε πίσω . . .
Κι ὅμως κανένας δὲν βρέθηκε νὰ ρωτήσῃ
τοὺς προηγούμενους ποῦ πηγαίνουν!

IV

Τὴν ἀγάπησε καὶ πέθανε γιὰ τὴν ἀγάπη της!
Μήπως δὲν θὰ πέθανε κί' ἂν δὲν τὴν ἀγαποῦσε;
Κ' ἔπειτα τί σημαίνει μιὰ ἀγάπη καὶ μιὰ ζωὴ
στὴν ἀπειρη ἀγάπη, στὴν αἰώνια ζωὴ; . . .

V

Χρόνια αγωνίζονται οἱ ἀνθρώποι
 νὰ συνθέσουν μιὰ ἁρμονία!
 χρόνια νὰ τὴν παίξουνε στὰ ὄργανα!
 Ἄφραστος μουσικοσυνθέτης ὁ ἀγέρας
 γράφει καὶ παίζει τὶς ἁρμονίες του
 ἀμέσως στὶς ἄρπες τῶν δέντρων!

VI

Τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος αἰώνια παλεύουνε,
 σὰν τὴν ἀλήθεια καὶ σὰν τὸ ψέμμα.

Ποιὸ θὰ νικήσῃ;
 Κανένα!

Γιατὶ ἂν χαθῆ τὸ ἓνα,
 πάει, χάθηκε ἀμέσως καὶ τᾶλλο!

VII

Ἡ ὠμορφιὰ νικήτρα πάντα,
 ὅσο κιὰν εἶναι μὲ τὰ γήινα δεμένη.
 Τὸ πνεῦμα, ὅσο κιὰν πετιᾶ μεσοῦρανα,
 εἶναι προορισμένο νὰ πέφτῃ!

VIII

Πάντοτε ριψώθω διπλὸ τὸν ἑαυτό μου,
 ἓναν καλὸ κ' ἓναν κακό.
 Μὰ κάποτε μπερδεύονται οἱ δύο,
 καὶ τότε μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ξεδιαλύνω,
 ὅσο κιὰν προσπαθῶ, τὸν ἓνα ἀπ' τὸν ἄλλο!

IX

Υὸ Πνεῦμα τ' ὀλέθρου σαρκάζει
 καβαλλικεύοντας τὰ ξερείτια,
 ποὺ σκόρπισε τριγύρω!
 Τ' ἀγαθὸ Πνεῦμα γελᾷ πάντα
 κί' ὅταν δημιουργεῖ,
 κί' ὅταν τοῦ γκρεμίζουν τὸ δημιουργημα!

X

Φοβοῦνται οἱ ἀνθρώποι τὸ θάνατο,
 γιατί τὸν παίρνουνε γιὰ ὄχιτρό.
 Κι ὅμως εἶναι ὁ μόνος εὐλικρινῆς φίλος
 ποὺ δὲν τοὺς γέλασε ποτέ.

XI

Λέγουν πὼς ὁ χρόνος φεύγει σὰν ἀστραπή.
 Τί πλάνη! Ὁ χρόνος μένει ἀσάλευτος!
 Μόνο ἐμεῖς τρέχουμε, σὰ δαιμονισμένοι,
 ἀπὸ τὸ πρῶτο βῆμα μας γιὰ τὸ τελευταῖο!

XII

Τὰρχαῖα μάρμαρα τῶν Ναῶν,
 ποὺ ὑψώνονται σὰν προσκνητάρια,
 δὲ θάλεγαν τίποτα, ἂν δὲν τὰ ἐμφύχωνε
 κάποια ἀόρατη θεότητα!

XIII

Θαυμάζω τὴν ἀπόφρασι τοῦ νέου,
 π' ἀφίνει τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς
 καὶ πίνει σιτὴν ἐρημιὰ ν' ἀσκητέρη!
 Αὐτὸς σὰν ἄνθρωπος, σίγουρα,
 πρέπει ν'ἄνε πολὺ δυνατός,
 μὲ ψυχὴ σὰν ἀτσάλι!

XIV

Σὰ μιὰ σονάτα τοῦ Κρόϋτσερ,
 Υονισμένη ἀπ' τὸ Μπετόβεν,
 εἶναι γλυκεῖα ἢ φωνή της.
 Καὶ τὸ χαμόγελό της τὰγγελικό,
 — ροδοχάραμα ἑαρινῆς ἀγούλας —
 δείχνει τὴν ἀθώα ψυχὴ της.
 Χαρά στον, ποὺ πλάγι της θὰ γείσῃ,
 — σύντροφός της — τὸ μέλι νὰ τριγίσῃ,
 σὲ μιὰν ἀπόκρυφη ὥρα!
 Χαρά στον — σὶς τρικυμιὲς τοῦ βίου
 καὶ σὶς φουρτοῦνες — τῆς ψυχῆς της
 ποὺ θάχῃ τὰ πλοῦσια δῶρα!

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΙ

Έχει τὸ κυπαρίσι, ψυχοῦλα θλιμένη
ποὺ πάντοτε κλαίει στὴν μοναξιά της
καὶ σιγολέει τὰ μυστικά της
στ' ἄστρα, στ' ἀγέρι καὶ στὴν γαλήνη
γύρω, τριγύρω ποῦνε χυμένη.

Τὰ μεσημέρια, ὁ ἴσκιος του γέρνει
κι ὄλο μακραίνει, κι ὄλο μακραίνει...
Μὰ ὅταν βραδύνῃ λὲς τὸν ὕφαινει
μέσ τὰ κλαδιά του. Κι ἔτσι ντυμένο,
στ' ἄστρα στ' ἀγέρι, τὰ ὄνειρα σέρνει.

Τὰ ὄνειρα σέρνει στ' ἄστρα, στ' ἀγέρι
κι ὄλο ρωτάει τὴν μαύρη του μοῖρα!
Συντρόφισσά του γιατί τὴ στείρα
νάχη τὴ θλίψη καὶ μόνο νὰ κλαίει
σὲ τάφους ἀγνώστων, ποὺ ἔχει γιὰ ταῖρι;

Κάιρο Γενάρης 1930

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Κάποιος θεᾶς ἀγόρι ἀγαπημένο,
Τ' ἀγόρι τὸ χλωμὸ καὶ κασιανὸ
Μοῦπε «γι' αὐτὸ τὸν κόσμον εἶμαι ξένο,
« Ἐπὶ νὰ κόσμον ἄλλον εἶμ' ἐγώ.

« Ὅσες καὶ νὰ ποθήσουν τὰ φιλιὰ μου,
« Ὅσες τρανὲς στὸν κόσμο κι' ἂν ἰδῶ,
« Δὲ θὲ ν' ἀνοίξω ἐγὼ τὴν ἀγκαλιά μου,
« Μόνο τὴ Δόξα πάντα θ' ἀγαπῶ.

« Θνητὸς κανεῖς ποτὲ δὲ θὰ τολμήσῃ
« Νὰ πῆ, πὸς νικημένος εἶμ' ἐγώ.
« Οὔτε κι' ὁ Λαίμονας θὰ μὲ νικήσῃ,
« Οὔτε ὁ Θεὸς ποὺ ἐγὼ τὸν ἀρηφῶ!

« Κι' ἂ ρηθῆ μ' ἐμένα ὁ Χάρος νὰ παλαίψῃ
« — Ποῦνε παιδί περὶ φανὸ κι' αὐτό,
« Καὶ μέσ' στὴν πάλη τὴ ζωὴ μου κλέψῃ
« Οὔτε καὶ τότε ἐγὼ θὰ νικηθῶ.

« Εἴτ' τ' ὄνομά μου σ' ὄλους ξακουσμένο,
« Τοῦ Ἐλικῶνα τίς κορφὲς πατῶ,
« Τῆς Μούσας εἶμαι μοσκαναθρεμένο,
« Τῆς τέχνης τὸ παιδί ἔμαι τ' ἀκριβό».

ΣΠΥΡΟΣ Μ ΑΝΝΙΝΟΣ

ΑΠΟ ΕΝΑ «ΕΡΩΤΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ»

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Κ' ἔλαυπε πέρα ὡς πέρα ἢ ἀμμουδιά
κ' ἔλαμπ· ἢ θάλασσα κ' ἢ Πλάσι ὅλη λουσομένη
στοῦ ἡλιοῦ τὸ φέγγος κ' ἔλαμπες σὺν ὄνειρο
καὶ σὺ δίπλα στὸ Ἴόνιο ἀγαπημένη.

Κι' ὅπως σὲ ζύγωσα καὶ τρέμοντας φανέρωσες
τῶν διάφανων χειρῶν σου τὴν τρεμουλία,
λαχτάρισε ἢ καρδιά μέσα στὰ στήθη μου
κι' ἀνέβηκε ἢ ψυχὴ σὰ μὰ πνοούλα

στὰ χεῖλή καὶ τὴν ἄφησα στὰ χέρια σου
σ' ἐν ἄυλο φίλημα ὅλη τὴν ψυχὴ μου...
Γελοῦσε ἢ Πλάσις κ' ἔλεγα δι' ἄπλωσε
τὸ γαλανὸ τῆς γέλοιου στὴ ζωὴ μου...

Αὐγούστος 26. Λευκάδα

ANAMONH

Κι' ἄπλωνε πέρα ἢ θάλασσα γελούμενη, καλὴ
κι' ὥρες μονάχος γύριζα σὺς προκουμαίας τὴν ἄκρη.
Σὲ πρόσμενα, κι' ἄς ἤξαιρα, πὼς δὲν ἦταν νὰ ἔθῃς
καὶ βούρκωναν τὰ μάτια μου κνιτίζοντας στὰ μάκρη.

Κ' ἔφτανε ἡ νύχτα κι' ἄκουγα τὸ πέλαο νὰ μιλῇ
κ' ἡ πλάσις ὄλη ἀνάδινε τραγούδια εὐτυχισμένα
κ' ἴσκιος χωρεύουν γύρω μου σὲ μιὰ χαρὰ ἀπαλὴ
καὶ μὲς στοὺς ἴσκιους ἔβλεπα ἴσκιον ὠραῖον ἐσένα...

Θεογίνκη Ὀκτώβρ. 25

K. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

POT - POURRI

Ἀπόβραδα μέσα σὲ βιβλιοθήκες σκνθρωπὲς
ΚΑ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Καὶ γὰρ θνυᾶμαι κάποια δειλιὰ
στῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τὴ μεγάλη σάλα.
Εἶμουν τότες τόσο μικρὸς καὶ τὰ ἄγνὰ
μου χέρια μόλις κράταγαν κάτι μεγάλα

βιβλία πὸν μιλοῦσαν γιὰ ὅτι θές:
γιὰ τὶς ἐρωτικὲς πικρίες τοῦ Ἑρρικ Χάινε
γιὰ τὴν καθημερινὴν ἀνία τοῦ Λαφόργκ καὶ τὶς πολλὰς
κι' ἀλλόκοτες ἐπιθυμίες τοῦ Ἀπολλιναιρ πὸν κατασπράυνε

μονάχα ὁ Θάνατος γιὰ τὸ φτωχὸ μου τὸ Βεργλαίν . .
(Ρεμπώ, Ρεμπώ μὲ τ' ἀπολλόνιο σῶμα,
στὶς Βρυξέλλες οἱ ψυχές σας θὰ γυρίζουν καὶ θὰ κλαῖν
γιὰ κάποια συμφιλίωση πὸν ἀργαίε ἀκόμα...)

Θνυᾶμαι κι' ἔνα ποίημα τοῦ Σπὶς
πὸν τόσο μὲ συγκίνησε... Δὲν ἀπομένει
στὴ μνήμη παρὰ ἡ φράση: «πᾶσα ἑλλίς
ἦτο δι' αὐτὸν τὸν νέον πλέον χαμένη...»

Καὶ θλίβομουν αὐτὸ τὸ δειλιὸ
γιὰ κάποιων ἄγνωστών μου τὰ δεινά...

(Καίρο)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΧΑΝΤΡΕΑΣ

Ο ΜΟΤΣΑΡΤ

Φτωχὸς καὶ παραπεταμμένος, ξεψυχοῦσε στὴ Βιέννη
στὶς 5 Δεκεμβρίου τοῦ 1791 σὲ ἡλικία 35 ἐτῶν, ὁ Ἀμαδαῖος
Βολφγκαγκ Μότσαρτ, ἀφίνοντας στὴν ἀνθρωπότητα ἄνω τῶν
600 ἔργα, ὅλα τῆς αὐτῆς περίπου ὠμορφιᾶς καὶ τελειό-
νοντας μιὰ σταδιοδρομία τέτοια, πὸν ποτὲ πειὰ δὲν θὰ ξε-
τυλιχθῇ στὸ μικρὸ μας αὐτὸ πλανήτη ὑποθέτω.—Ὅταν λέ-
γω πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα εἶναι τῆς αὐτῆς περίπου ὠμορ-
φιᾶς, δὲν ἐννοῶ βέβαια, πὼς ὅλα εἶναι καὶ ἀριστουργήματα.

Πάντως, καὶ στὰ μικρότερα του ἔργα ἀκόμα, ὑπάρχει
ἡ ἀνώτερη ἐκεῖνη μουσικὴ οὐσία ἀπ' τὴν ὁποῖαν ἐγειναι
καὶ τὰ μεγαλείτερα του. Γι' αὐτόν, ἡ εὐκολία τοῦ γραψίμα-
τος εἶναι τὸ μεγάλο ἐκεῖνο πλεονέκτημα, ποῦ, συνυπάρχον-
τας μὲ τὸ μουσικὸ του δαιμόνιο, δὲν ἐπηρεάζει καθόλου τὰ
ἔργα του, γιὰ τὰ ὁποῖα μποροῦμε νὰ πούμε ἄφοβα τοῦτο
μόνο, πὼς δηλαδή, μεγάλα ἢ μικρά, σὲ ὅλα ἀνεξαιρέτως
βρίσκεται τὸ σημάδι τῆς μεγαλοφυΐας του.

Καὶ ἡ εὐκολία του αὐτὴ εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖα γιὰ
τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐκδήλωσι τοῦ μουσικοῦ του δαιμονίου,
εὐκολία, ποῦ δὲν σημαίνει αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ μουσικὸ του
εἶναι, ἐνῶ τοῦναντίον, γιὰ τὶς κατώτερες φύσεις, αὐτὴ ἡ
πολυγραφία πέρνει τόπο πραγματικῆς δημιουργίας καὶ σιγὰ
σιγὰ καταντᾷ σὲ ἓνα εἶδος χαλαρώσεως, σὲ ἓνα εἶδος ἐπιπο-
λαιότητος ποῦ ὀδηγᾷ σὲ μιὰ πραγματικὰ ἀποσύνθεσι.

Πολλοὶ ἔξαφνα ἀπ' τοὺς μεγάλους συνθέτας ὀρμαζαν
ἀργὰ — ἀργὰ τὶς ιδέας των καὶ τὶς τακτοποιοῦσαν ἀκόμα
περὶ ἀργὰ στὸ χαρτί, ἀλλὰ σ' αὐτούς, ἡ ἐπιμονὴ ἀντικα-
θιστοῦσε τὴν φυσικὴ εὐκολία τῆς ἐκφράσεως. Γι' αὐτὸ καὶ
ὁ Μπαχ λέγει κάπου, πὼς ὀλόκληρο τὸ ἔργο του, εἶναι
στερεωμένο πάνω στὴν ὑπομονή. Ἄν ρωτᾶτε πάλι γιὰ τὸν
Μπετόβεν, θὰ δῆτε πὼς, ὅσο καὶ ἂν ἡ μουσικὴ ἦταν γι'
αὐτόν μιὰ εὐκαιρία μεταθέσεως μιᾶς ἀνθρωπότητος χαρού-
μενης ἢ λυπημένης τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἤχου διὰ μέσου ἑνὸς
ὀργανισμοῦ ἐξόχως καταλλήλου γιὰ τὴν με εὐρυθμία μετά-
θεσι αὐτῆ, πάλι μετὰ δυσκολίας μποροῦσε νὰ ἐξωτερικέψη
τὶς συγκινήσεις του, λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο, τὰ ἔργα του ἔχουν
κάτι ἀδρό, σὰν κάτι μ' ἄλλα λόγια, ποῦ ἔχει καλοκερδισθῇ
στὸν ἀγῶνα αὐτό, τοῦ ὑψηλότερου εἶναι ἐναντίον τοῦ κατώ-
τερου καὶ ἐφήμερόν μας ἐγώ.

Ἄλλα γὰρ τὸν Μότσαρτ, ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι ἓνα εἶδος μετατοπισμοῦ τῶν ἀνθρώπων μας συναισθημάτων στὸ βασίλειο τοῦ ἤχου, μὰ μιὰ ἡχητικὴ ἀλληλουχία, ποῦ βασίζεται πᾶνω στους νόμους τοῦ ἀκλόνητα ὠραίου, κᾶτι τέλος σὰ μιὰ γιορτὴ τῶν σχέσεων τοῦ φθογοσήμου πρὸς τὸ φθογγόσημον, ἀκριβῶς κᾶτι ποῦ θυμίζει τις θυγατέρες τοῦ Ρήνου στὴν πρώτη πράξι τοῦ «Χρυσοῦ τοῦ Ρήνου» τοῦ Βάγγερ, ποῦ χαίρονται τὸ εἶναι τους, μέσα στὴν ἀπόλυτὴ του ὠμορφιά, χωρὶς κανένα ἄλλο σκοπὸ ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ὠραίου τούτου εἶναι. Ἡχητικὴ ἀλληλουχία ποῦ μπορεῖ νὰ ἐννοηθῆ σὰ μιὰ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἤχων.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἡχητικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἢ ἡ ἀφηρημένη τῆς ἰδέας ἂν ἀγαπᾶτε, μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ τὸ ἀκλόνητα ὠραῖο, γιατί βσιίζεται στους νόμους τῆς συμμετρίας καὶ τῆς ὅσο τὸ δυνατὸν ἀρμονικαιότερης συνεχείας. Γιὰ τὸν λόγον αὐτόν, οἱ μουσικὲς ἰδέες, ὅσο κ' ἂν εἶναι ὠραῖες, δὲν μποροῦν ν' ἄχουν τὴν σημασίαν ποῦ ἔχει ἡ διατύπωσί των καὶ ὑπενθυμίζω μιὰ στιγμὴ ἐδῶ, τὸ ἀρχαῖο μας δράμα τοῦ ὁποίου οἱ ὑποθέσεις ἔχουν δευτερότερη σημασία, ὅσο κ' ἂν εἶναι ὑπέροχες, παρὰ αὐτὴ ἢ ἴδια ἐμφάνισί τους.

Εἶναι γνωστό, πῶς οἱ μεγάλοι μας Τραγικοὶ ποιηταί, μετχειρίζοντο ὑποθέσεις ποῦ δὲν εἶχαν τίποτε τὸ ἄγνωστο γιὰ τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖο πάλι δὲν πήγαινε στὸ θέατρο γιὰ νὰ ἰδῆ τί θὰ συμβῆ, μὰ πῶς θὰ συνέβαιναν αὐτό. Εἰς τὸ σημεῖο αὐτό, ἰσχύει πιά τὸ πεδῖον τῆς ἀτομικῆς δημιουργίας, σὶδ ὁποῖο τὸ σπουδαιότερο ρόλο παίζει τὸ δαιμόνιον ἐκάστου. Συνέβαινε λοιπὸν κᾶτι τὸ ἀνάλογο μὲ τὸν Μότσαρτ, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ μουσικὴ ἰδέα—χωρὶς ποτὲ νὰ παύῃ ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἐνδιαφέρουσα μέσα στὴν πλαστικότητά της—λέρονι τὴν σημασία ποῦ ἔχει ἡ ὑπόθεσι γιὰ τοὺς Τραγικούς. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ κανέναν ἢ γνώμη, πῶς ὁ Μότσαρτ γιὰ νὰ συνθέσῃ, δὲν ἔχει τὴν ἀπόλυτην ἐκείνην ἀνάγκην νὰ αἰσθανθῆ. Τοῦ ἀρκεῖ μιὰ κατάστασι εὐνοϊκὴ πρὸς τοῦτο. Μιὰ ἐγκατάλειψι στὸν ἑαυτὸ του γεμάτο τρυφερότητα, ποῦ ἰσοδυναμεῖ μὲ μιὰν οὐδετερότητα ἀνηπερέαστον ἀπὸ κάθε ἐξωτερικὸ περιστατικόν, χωρὶς ὅμως νᾶναι ὑποχρεωτικά ὅλα αὐτά. Μήπως δὲν ἔλεγεν ὁ Βερλαίν:

A nous qui ciselons les mots comme des coupes
Et qui faisons des vers émus très froidement.

Ἡ μεγαλοφυΐα του ἦταν σὲ θέσι νὰ φανταστῆ, νὰ συλλάβῃ τὸ πᾶν καὶ νὰ τ' ἀποδώσῃ κατὰ τὸν πειὸ πρωτότυ-

πον, αἰθέριον καὶ τὸν πειὸ ἀλησμόνητον τρόπον. Γι' αὐτό, ὅσες φορὲς κ' ἂν ἐπεχείρησε νὰ ζωγραφίσῃ τὴ ζωὴ—στὰ μελοδράματά του ἰδίᾳ—τὴν εἶδε πάντα ψηλότερα, πάντα εὐγενέστερα, ἀκριβῶς γιατί τὴν εἶδε διὰ μέσου τοῦ δαιμονίου του τόσο, ποῦ κ' αὐτὰ τὰ ἐλαττώματά του γίνονται ἀρετὲς σὰν περάσῃ ἀπὸ μέσα τους ἡ μουσικὴ του.

Ἡ περηφάνειά του, γίνεται μεγαλοπρέπεια. Ὅρα ἐμβαιήρια τῶν ἱερέων τῆς Ἰσιδος τοῦ «Μαγεμμένου Αὐλοῦ». Ὁ θυμὸς του, οἱ ἐκδικητικὲς του τάσεις—ὄρα Ντὸν Χουάν—ἐξυπνάδας σπινθήρισμα. Ἡ λύπη του, πάλε ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά γίνεται ἀγνόησις. Τὸ γέλοιο του, εὐχάριστη διάθεσι, γοργότης, δροσιά. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι μεγαλοφυΐς, ἡ μουσικὴ του ἔχει τὸ ἀκαθόριστο ἐκεῖνο γνώρισμα τῆς μεγαλοφυΐας, ποῦ εἶναι καὶ σὰ μιὰ ἀντανάκλασι μιᾶς ἀπόλυτης τρυφερότητας τῆς ψυχῆς του, τρυφερότητις ποῦ ἐπέχει θέσιν ἀνοιξιᾶτικου ἡλίου, μέσα στὴ θαυμασία ἀνθησι τῆς μουσικῆς του. Τέτοια ἦταν ἡ δύναμι τοῦ μουσικοῦ του δαιμονίου ποῦ, ὄντας λυπημένος, μποροῦσε κάλλιστα νὰ γραφῆ εὐθύμη μουσικὴ καὶ τ' ἀντίθετο, χωρὶς μείωσι τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, καὶ τοῦτο, ἀπλῶς γιὰ νὰ παραθέσῃ μεταξὺ δυὸ μερῶν πενθίμων κᾶτι τὸ πεταχτό γιὰ νὰ μὴ γίνεαι μονότονος. Ἡ μείζων καὶ ἡ ἐλάσσων κλίμαξ δὲν ἔχουν γι' αὐτὸν ὅλος διάλου τὴν σημασίαν ποῦ ἔχουν γιὰ τοὺς νεωτέρους δηλαδὴ, ἢ μιὰ χαρὰς καὶ ἡ ἄλλη λύπη. Ἡ δικὴ μας ἐλάσσων κλίμαξ παραδείγματος χάριν, δὲν εἶναι καθόλου θλιβερὴ παρὰ ὅταν τὸ ζητᾶν οἱ σίχοι. Χορεύεται πολὺ καλὰ καὶ πηδηχτούτσικα μάλιστα. Κατὰ πῶς ἔλεγεν ὁ Γκαίτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἔγραφε καὶ ὁ Μότσαρτ καθ' ὑπαγόρευσι ἐνὸς ὄντος ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ του. Καὶ ὅταν δὲν τοῦ συνέβαιναν αὐτό, τὴ θεΐα του γλώσσα ἀντικαθιστοῦσε πάλιν, ἢ λαλιὰ ἐνὸς θεανθρώπου γεμάτου καλοσύνη καὶ πνευματικότητα. Ἄς πάρωμε τὸ πρῶτο μέρος τῆς σονέτας του εἰς φᾶ μείζων γιὰ πιᾶνο μὲ τὸ ὠραῖο ἐκεῖνο θέμα, ποῦ ἔρχεται ὀλομόναχο στὸ δεξιὸ χέρι καὶ ποῦ πηγαίνει ἄμέσως σχεδὸν σ' ἀριστερό. Δίνει ὀρισμένως τὴν ἐντύπωσι δυὸ ὑπάρξεων θεϊκῶν, ποῦ πιασμένες ἀπ' τὸ χέρι, περπατοῦν στὴν ἀνθισμένη χλόη μιᾶς ὠραίας ἐξοχῆς τοῦ ἰδιοῦ μας κόσμου. Τρίλλοι, θροῖσματα, ὅλα σου δίνουν τὴν ἰδέα μιᾶς ἑαρινῆς ἡμέρας σ' ἓνα καταπράσινο λιβάδι, ἐξαυλωμένο ἀπ' τὴν ὑπερκόσμια αὐτὴ παρουσία. Ὅλα αὐτά, γιατί στὴν ἀφηρημένη γιορτὴ τῆς νότας γιὰ τὴ νότα νοιώθουμε τὸν ἴδιο Μότσαρτ νὰ διευθύνῃ τοὺς ἤχους σὰ νὰ κ. ταβαίνῃ ἀπ' τὸ ὄρος Θαβῶρ. Προχωρῶ. Πάρτε τὸ δεύτερο τώρα μέρος, τὸ ἀργό. Χωρὶς ὑ-

περβολή, κάθε του φθογγόσημο είναι κι από ένα ουράνιο χάρδι. Προχωρώ ακόμα. Τὸ τελευταῖο μέρος δὲν εἶναι πειά, παρὰ μιὰ χαρὰ ἠχητικὴ σὰ μιὰ ἐπιστροφή, ἀπομέσα ἀπὸ τὴ γήϊνη μέθη τῆς μεγαλοφυΐας του, στὸν παράδεισο τοῦ καθάρου πνεύματος. Ἄλλὰ ἀπὸ τὸ πέρασμα αὐτό, μένει στὴ σκέψι μας κάτι σὰν ἕνας ἀγέρας τρυφερότητας, πρῶτο καὶ κύριο στοιχεῖο πάσης δημιουργίας, ἔστω καὶ ὑποσυνείδητο. Ἡ δὲ τρυφερότης του μᾶς φέρνει πάντα, σιμὰ στὸ ἀγροτικό στοιχεῖο, δίπλα στὸν παράδεισο τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας.— Ἄς γυρίσωμε ὅμως στὴν ἐξαιρετικὴ του εὐκολία, ποῦ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ τελειώσῃ σὲ λίγες ἐβδομάδες ἕνα ἔργο σὰν τὸ «Μαγεμμένο αὐλὸ» λίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, περνώντας μέσα σ' αὐτὴ τὴ μουσικὴ του, ποῦ πετᾷ ψηλὰ στοὺς οὐρανοὺς τῆς μουσικῆς δημιουργίας, ὅλη τὴν εὐωδιά τοῦ δάσους μὲ τὴ μεγαλειότερη ὅμως ἐξαύλωσι, μέσα στὸ ὁποῖο κλείστηκε γιὰ νὰ γράψῃ. Λέγοντας μουσικούς οὐρανοὺς, ἐννοῶ τοὺς μουσικοὺς οὐρανοὺς τοὺς δικούς του, ποῦ πολὺ σπάνια τοὺς χαρακώνουν τὰ ἐνθρῶπινα μᾶς συναισθήματα, γιατί, ὦ! θαῦμα! τῆς μεγαλοφυΐας, τίποτε σχεδὸν ἀπὸ ὅσα τὸν τυράννησαν καθ' ὅλη του τὴ ζωὴ, δὲν μπόρεσε νὰ κατασταλάξῃ ἀπὸ μέσα στὴ σκέψι του, στὴ διαίγεια τῆς μουσικῆς του. Οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος θάνατος! Ὁ θάνατος ποῦ συντρόφειε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, μὲ τὴ μορφὴ τῆς φριχτῆς ἐκείνης ἀσθένειας τοῦ στήθους του. Οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος βρῆκε θέσιλοιπὸν σὶδ ἔργο του. Ἴσως, γιατί τὸ πνεῦμα του αἰσθάνονταν πῶς εἶναι πλασμένο γιὰ τὴν Ἀθανασία! Καὶ ὅταν, ἀργὰ καὶ ποῦ, τὸν βάραινε περισσότερο ὁ ἀπέραντος αὐτὸς ἴσκιος, θυμότανε νὰ τοῦ ἀφιερῶνῃ ἀπὸδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καμμιὰ νοτίτσα...

Μέσα σὲ μιὰ χαριτωμένη του μελωδία ποῦ λέγεται «Χλόη» μιὰ νότα, ἕνα ἀπλὸ σὶ ὕφεισι, ποῦ ὑπογραμμίζει τὴ λέξι «θάνατος» δίνει τὴν ἐντύπωσι μιᾶς νεκρικῆς πομπῆς παιδικῆς, ποῦ ξεπροβάλλει ἐλαφρὰ στὸ μακρυνὸ ἦχο νεκρικῆς καμπάνας βρῖσκοντάς σας σὲ ἕνα ἀνοιξιῆτικο περιβάλλον.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀντικρίζετε τὸν θάνατο σὰν ἀπολύτρωσι, ἕναν ὀμμορφο θανατάκο, ποῦ δὲν σᾶς τρομάζει καθόλου καὶ σᾶς κάνει νὰ πῆτε ἄθελα: Μπα, αὐτὸς ἦταν λοιπὸν; Ἕνας θάνατος σὰ μπάιης, ὅπως ἀκριβῶς τὸν φαντάζεται ὁ ποιητῆς Γιάννης Γρουπάρης σὶδ ὠραῖο ἐκεῖνο:

κ' ἔτσι νὰ πάρη μιὰ αὔρα νὰ φύσῃ
καὶ νὰ πέσῃ ἡ ψυχούλα ἡ λευκοφόρα...

Καὶ τὶ ταπεινοφροσύνη πάλι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος Βαρῆαι μιὰ νότα μόνο γιὰ τὴν ἴδια του κηδεῖα. Μιὰ νότα!

Δὲν ἐννοεῖ νὰ θυσιάσῃ περισσότερα γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὁ πολυεκατομμυριοῦχος αὐτὸς τοῦ τόνου.

Ἔτσι κ' ἡ «Νεκρικὴ του ἀκολουθία». Γράφειν ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του, μὰ γιὰ μιὰ δολάκαιρη ἀνθρωπότητα ποῦ εἶχε πειὰ πεθάνῃ... Στὶς «φαντασίε» του μόνο, γιὰ πιάνο, ἢ σὶδ ἀργὸ μέρος τοῦ τελευταίου του κονσέρτου γιὰ πιάνο σὲ μιὰ ὕφεισι, ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου περνᾷ ὅπως ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἕνα καινούργιο δάσος τῶν Ἑλαιῶν...

Γι' αὐτὸν ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου γενικά, ἦταν σὰν ἕνα παραθυράκι ἀνοιγμένο πρὸς τὸ ἄπειρο γιὰ νὰ πετάξῃ ἔξω ἡ ψυχὴ του. Ὁδηγούμενος ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴ αὐτὴ ἰδέα, ἔφτασε τὰ ὑψώματα, ποῦ δὲν κατώρθωσε νὰ νᾶνῃ κανένας ἄλλος, τόσο εἶναι αἰθέρια καὶ ἀερικά καὶ πολὺ ψηλότερα κ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη πίστι ἀκόμα. Ἀπὸ δῶ βλέπουμε, πῶς οἱ μεγάλοι δημιουργοί, βρῖσκονται πάντα ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο συναίσθημα ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἡ ἰδέα ἀπ' τὴν αἴσθησι. Ὁ Μότσαρτ λοιπὸν βρῖσκειται πειὸ σιμὰ στὴν ἀγνὴ καὶ παρθενικὴ δοξολογία ἐνὸς Παλεστρίνο, τοῦ ὁποίου ὁ ἦχος πέρνει μιὰ καινούργια λάμψι ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρμονίας, καὶ μακρύτερα ἀπ' τὸν σπαραγμὸ ἐνὸς Μπετόβεν, ἀπειλοῦντος μὲ τὴν σφιγμένην του γροθιά τὸν οὐρανὸ τὴ στιγμὴ τοῦ θανάτου του ἢ ἀπ' τὴ προσευχὴ τοῦ ἀμαρταλοῦ, ποῦ ἔχει ὅλη τὴν καλὴ διάθεσι νὰ ξανὰ ἀμαρτήσῃ, μόνο καὶ μόνο νὰ ξοναπροσευχηθῇ τὴ γερὴ καλοφτιαγμένη προσευχὴ τοῦ μεγάλου Μπαχ. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μουσικὴ φύσι τοῦ Μότσαρτ εἶναι μιὰ ἀπ' τίς λεπτότερες ποῦ γίνηκε στὸν κόσμο. Ἔτσι, κ' ἡ μουσικὴ του εἶναι ἕνα οὐράνιο παιδικὸ χαμόγελο, καὶ τὸ πραγματικὸ τὸν πάλι γέλοιο, μιὰ ἀνταύγεια τοῦ μαγευτικοῦ κόσμου τῶν ἠχων, ποῦ μέιναν στὴν ἀνθρώπινὴ του ὑπαρξι.

Ἀπέναντι τῶν ὁμοίων του, ἡ καρδιά του ποτὲ δὲν θάξῃ σκληρότητα καὶ μένει πάντα τὸ πλάσμα τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀγάπης, τόσο, ποῦ ἀσφαλῶς μπορούμε νὰ ποῦμε γιὰ τὴ μουσικὴ του, πῶς εἶναι ὁ φόρος προκαταβολικῶς εὐγνωμοσύνης ἐκ μέρος του, σὲ μιὰ καλλίτερη μελλοντικὴ ἀνθρωπότητα. Καὶ ὅλα αὐτὰ χωρὶς ὑπερβολές, χάρις στὴ λατινικὴ του μόρφωσι.

Παιδὶ τῶν κληρονόμων τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ εὐχαριστῆται στὴν ἀμεμπτη ἔξωτερικὴ παράστασι. Τὴν τάξι, τὸ μέτρο, τὸ γούστο. Τὸ πάθος εἶναι ὁ ἐχθρὸς του, ἐπομένως. Ἡ μουσικὴ του εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ποῦ μπορούμε νὰ παρουσιάσουμε τοὺς ἠχους.

Ἄκόμα καὶ στὰ μελοδράματά του δὲν ξεφεύγει ἀπ' τὰ ἀξιώματα αὐτά. Ἡ «λέξι» στὸ μελόδραμα τοῦ Μότσαρτ, δὲν ἔχει τὴν ἀπόλυτη σημασία, ποῦ θέλει νὰ τῆς δώσει ὁ Κατσίνι στὴ μουσική του. Ἡ ἰδέα καὶ μόνη τὸν ἐνδιαφέρει, τῆς ὁποίας τὸ ἀντίστοιχο θὰ ζητήσῃ στὴ μουσική. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴ λατρεία τῆς φόρμας. Ἄλλὰ τὰ πρόσωπα τῶν μελοδραμάτων του δὲν εἶναι εἶδος σκιῆς περιτυλιγμένες τὶς πειδὲ ἀφηρημένες μουσικῆς ψυχολογίες. Ἔχουν σάρκα καὶ ὀστᾶ μά, μὲ τὴν ἀπέραντη χάρι τῆς μουσικῆς του, μᾶς παρουσιάζονται ὀλιγώτερο ἐλαττωματικά ἀπ' ὅτι εἶναι στὴν πραγματικότητα.

Τὶ ἀξιοθρήνητα πρόσωπα, ἐκεῖνα ποῦ μᾶς δείχνει ὁ Μπωμαρσαί στὶς κωμωδίες του. Ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Μολιέρου, πῆραν δρόμο μὲς' στὴν ἀγριότητα. Δὲν ἔχουν πειά, τὰ περισσότερα τουλάχιστο ἀπ' αὐτά, καμμιά ἀγαθότητα ἀπάνω τους. Μιλῶ γιὰ κείνα, ποῦ μᾶς κάνουν νὰ γελάμε. Ἄς τὰ δοῦμε ὁμως ξανά, διὰ μέσου τῆς μουσικῆς τοῦ Μότσαρτ. Τὸ θαῦμα συνετελέσθη. Ἡ μεγαλοφυΐα του τὰ ἔχει ὀριστικὰ τροποποιήσει. Γιὰ νᾶμαι ἀπόλυτα εὐλικρινῆς, δὲν ἔχουν γίνῃ ἀπόλυτα τέλεια. Ἐπαψαν ὁμως ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἀποκορυφικά. Βρισκόμαστε ἔξαφνα μὲ τὸν Χερουβειμ σιὸν κοιτῶνα τῆς κοντέσσας. Πρόκειται γιὰ τὸ μελόδραμα «Οἱ γάμοι τοῦ Φίγκαρο». Τί θεία σκηνή! Τί θαῦμα ἀγιότητος. Τί παρθενικὴ χάρις ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη. Δὲ φαντασιήκατε τίποτε ἐσεῖς... οὔτ' ἐγώ. Μά, καὶ ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ βάλῃ κακὸ μὲ τὸ νοῦ του μπροστὰ σὲ τέτοια μουσικὰ εὐρήματα. Ὑπάρχει ὁμως καὶ τὸ τρίτο μέρος τῆς τριλογίης τοῦ Μπωμαρσαί ὡς συνέχεια τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβίλλης» «Γάμοι τοῦ Φίγκαρο» καὶ τοῦτο ὀνομάζεται ἢ «Ἐνοχη μητέρα». Καὶ ἡ ἔνοχη αὐτὴ μητέρα δὲν εἶναι ἄλλη ἀπ' τὴν κοντέσσα...

Ἀπ' τὴ χρωματοθήκη τῆς μουσικῆς του λείπουν φυσικὰ τὰ χρώματα γιὰ τὸ ζωγράφισμα τῶν βίαιων παθῶν ἐπειδὴ δὲν τσαλαβουτᾷ στὴν πραγματικότητα. Καὶ οἱ μελωδίες του εἶναι σὰν ὁμιλίες ὄλο τρυφερότητα, γύρω ἀπὸ τὴ λίμνη τῆς Γαλιλαίας.

Μιά φορὰ, σπουδαστῆς στὸ Μόναχο, ἔβγαινα μὲ ἕναν ἀγαπητὸ συμμαθητὴ μου ἀπ' τὴν ὄπερα, ἀφοῦ ἀκούσαμε τοὺς «Γάμους τοῦ Φίγκαρο». Χιόνιζε, καὶ μεῖς τραβούσαμε κατὰ τὴν Μπούργκερστράσσε, ἕνα παλιό, στενὸ δρόμο. καὶ σταθήκαμε μ' εὐλάβεια μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ποῦ εἶχε κατοικήσει ὁ Μότσαρτ.

Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος, κ' ἐμεῖς σὲ μιὰ στιγμή γονάτισαμε μπροστὰ στὸ κατῶφλι τῆς θύρας του. Ὁ Ροσσίνι ἔπαθε τὰ ἴδια, τὴ μέρα ποῦ ἡ περιφημὴ αἰοιδὸς Βιαντό Γκάρσια τοῦδειξε τὸ χειρόγραφο τοῦ Ντόν Χουάν. Βρέθηκε στὴν αὐτὴ ψυχολογικὴ κατάστασι μὲ μᾶς. Γονάτισε λοιπόν, ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ πάθαμε καὶ ἡμεῖς, μπροστὰ στ' ἀθάνατο ἄριστο ὄργημα. Πρέπει ἄραγε νὰ τὸ πῶ; Ὑπάρχει μιὰ διαφορὰ μεταξύ μας... Ἐκεῖνος ἐλέγετο Ροσσίνι! Ἐμεῖς ὁμως, ταπεινότεροι ἐκεῖνοι, γονάτισαμε ἀπλῶς μπροστὰ σὲ μιὰ θύρα...

Φτάνουμε τώρα στὶς 5 Δεκεμβρίου 1791. Μιὰ κρούα καὶ ἀσκήκιωτη μέρα. Ὁ Μότσαρτ σβύνει στὸ θλιβερό του δωμάτιο.

Ἐνας κατάλογος συνδρομητῶν γιὰ μιὰ συναυλία τῶν ἔργων του, δὲν ἔφερε παρὰ μίαν καὶ μόνην ὑπογραφήν—θᾶθελα νᾶξερα τίνος ἦταν—ἀν καὶ ἔκαμε τὸν γύρο ὅλης τῆς Βιέννης.

Ἡ νύχτα ὡς τόσο ἔφτασε καὶ μαζῆ τῆς ὁ βορριάς, ἴσως γιὰ νὰ τυλίξῃ, κατὰ μιὰν ὑπέροχη καλοσύνη τῆς φύσεως, τὴν ἀπέραντη χάρι, μέσα στὰ κατάλευκα ἐνδύματα μιᾶς ἀπέραντης χιονοθύελλας. Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὁ Μότσαρτ κοιμήθηκε τὸν ἀξύπνητο, μὲς' στὸ γλυκὸ μουρομητητὸ τῶν τόσων του ἀριστουργημάτων. Τὴν ἐπαύριον τὸν θάψανε. Κανένας δὲν ἀκολούθησε τὴν ἐκφορά στὸ κοιμητήριον. Καὶ ἔτσι γιὰ πάντα τὸ χιόνι σκέπασε τὸ πᾶν μὲ τὴν ἄσπρη του σιωπή, κρύβοντας, ὅπως γίνεται γιὰ τοὺς Κινέζους Ἀυτοκράτορας, λὲς ἐπίτηδες, ἀπ' τ' ἀνάξια μάτια τοῦ κόσμου, τοὺς ὁμοίομορφους πυλῶνας—τάφους τῆς φτωχολογίης, μέσα ἀπ' τοὺς ὁποίους πέρασε, γιὰ νὰ χαθῇ γιὰ πάντα στοὺς κόλπους τῆς ἀέννης δημιουργίης, ὁ μέγας μουσουργός, ἀφήνοντας πίσω του σὰν κάτι ἐπὶ ἀνέσπερον χαμόγελο μιᾶς μητρικῆς παρουσίας, τὴν ἀφθαρτὴ ὠραιότητα τῆς Μουσικῆς Τέχνης, ποῦ ἐνανθρώπησε.

ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗΣ

Η ΖΩΤΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Τὸ ἄτομο κατέχει τὴ ζωτικότητα πνεύματος ὅταν ἐξασκεῖ ἓνα σύνολο ἀπὸ ιδιότητες ποῦ τοῦ ἐπιτρέπουν τὴ δράση: μία δράση ὅσο τὸ δυνατόν πρὸς ἑναργίαν, πρὸς ζωντανή, μὲ διαλείματα ἀνάπαυσης, καὶ ὄχι παθητικότητας.

Τὸ ἄτομο μὲ ζωτικότητα πνεύματος, βρίσκεται πάντα σὲ κατάστασι δυνάμει: ἐκδηλῶν τὴν ὑπαρξίαν τοῦ δρώντος ἢ πνευματικῆς ζωῆς εἶναι δράσις δημιουργικῆ. Ἐνῶ ἡ παθητικότης εἶναι ἔλλειψις ζωτικότητος πνεύματος.

Αἱ θεμελιώδεις λειτουργίαι τοῦ πνεύματος εἶναι δύο: προσπάθεια καὶ μνήμη, ἢ μᾶλλον μία καὶ μόνη: προσπάθεια. Ἡ μνήμη εἶναι προσπάθεια ποῦ ἐξασκεῖται πάνω στὸ ἀποκτημένο, τὸ κληρονομημένο, τὸ «παρελθόν». Ἡ κληρονομικότης ἐξ ἄλλου, γενικὸς νόμος τῆς ζωῆς, εἶναι αὕτη ἡ ζωή.

Ἡ προσαρμογὴ εἶναι ἡ προσπάθεια πάνω στὸ παρόν, ὅπως τὸ ὀρῶντι κάθε στιγμή τὸ περιβάλλον, δηλ. στὶς νέες περιστάσεις ποῦ ἐμφανίζονται.

Ἡ μνήμη εἶναι μία προσαρμογὴ μὲ τὸ παρελθόν.

Ἡ προσαρμογὴ μὲ τὸ παρόν, μπορεῖ νὰ εἶναι ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ.

Τὸ βόλεμα εἶναι μία προσαρμογὴ παθητικῆ. Εἶναι μὲν προσαρμογὴ σύμφωνα μὲ τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ ποῦ δὲν ἀντιπροσωπεύει ὅλες τὰς τάσεις μᾶς συναρμολογημένες, ποῦ μερικὲς μὲ τὴν παθητικὴν προσαρμογὴ παύουν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξασκοῦνται καὶ πέρνουν τὸν κατῆφορο τῆς ἀδράνειας.

Τὸ βόλεμα εἶναι τέτοιου εἴδους προσαρμογὴ—πιστὴ ἀλλὰ μερικὴ—ποῦ ἐμποδίζει τὴν ἐξάσκησιν.

Ὅπως ὑπάρχει μιὰ προσαρμογὴ παθητικὴ μὲ τὸ παρόν, ὑπάρχει καὶ μιὰ προσαρμογὴ μὲ τὸ παρελθόν, ἢ μνήμη παθητικῆ, ποῦ γίνεται ἐμπόδιο στὴν ἐξάσκησιν τῆς μνήμης.

Ἡ παθητικὴ προσαρμογὴ καὶ ἡ παθητικὴ μνήμη, ὅσο καὶ νὰ εἶναι ἐνδεικτικὲς εὐζωίας κινδυνεύουν πάντα νὰ καταστοῦν ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς ὀπισθοδρομῆσις, ἢ ἐκφυλισμοῦ ἀπὸ ἀδράνεια.

Ὅταν λείπει γενικὰ ἡ προσπάθεια, ἡ ζωὴ τείνει, ἢ φαίνεται πῶς τείνει νὰ ξαναπεράσῃ ἀπὸ παλαιότερες φάσεις τῆς ἢ περιόδου. Τὴν κλίσι πρὸς ἐξέλιξι τὴν ἀντικαθιστᾷ ἢ ὁ αὐτοματισμὸς ἢ ἡ «τάσις πρὸς ἀποκατάστασι» δηλ. πρὸς ἐπανάληψιν, ἐποχῆς ζωῆς ξεπερασμένης: γυρισμὸς πρὸς τὰ πίσω...

Ὅταν σταματᾷ ἡ προοδευτικὴ κίνησις εἶναι δύσκολο νὰ ὑπάρξῃ ἰσορροπία μακρᾶς διαρκείας: γιὰ τὴν τάσι πρὸς ἐπᾶνοδο, πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ζωῆς ἔρχεται ν' ἀντικαταστήσῃ, νὰ πάρῃ τὴν θέσιν τῆς προηγουμένης κινήσις.

Αἱ ιδιότητες ποῦ κάνουν ὥστε νὰ λέγομε ὅτι ἓνα ἄτομο εἶναι προικισμένο μὲ ζωτικότητα πνεύματος εἶναι ἡ θέλησις, ἡ μνήμη, ἡ διάνοια—ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ.

Τὸ «ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ» σημαίνει πῶς τὰς ιδιότητας αὐτὰς συνοδεύει ἐξάσκησις, ἰδιαίτερη ἐξάσκησις πρὸς μεγέθυνσιν, ἀνάπτυξιν αὐτῶν τῶν ιδίων, αὐτομορφωτικῆ. Ἡ γονιμότης, ἀποτυπωμένη σὲ ἔργα πνεύματος, εἶναι γνώρισμα αὐτῆς τῆς ζωτικότητος.

Ἐργὸ τοῦ ἀτόμου εἶναι, τὰς ιδιότητες αὐτὰς νὰ τὰς ἐναρμονίζει ἀναμεταξύ τους, ὥστε ἡ καθεμὴ νὰ ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐν γένει νὰ ἐξυπηρετεῖ τὰς ἄλλας, ἢ μᾶλλον ὥστε ὅλες μαζί νὰ ἐξυπηρετοῦν τὸ ἄτομο στὸ ἀτομικὸ του συμφέρο, νὰ τοῦ καθιστοῦν δυνατὴ κάθε δημιουργικὴ δράση.

Τὸ ἴδιο πνεῦμα, μὲ τὴν ἔννοια μιᾶς ιδιότητος συνθετικῆς, μιᾶς ἐνεργείας, μιᾶς ἐναρμόνησις ἐνεργειῶν καὶ τάσεων, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνει τὸ ἴδιο τὴν ἐνότητα. Ἐπομένως τὸ ἄτομο νὰ μὴν αἰσθάνεται κανένα χωρισμὸ μέσα του, νὰ μὴν ἔχει τὴν αἰσθησιν ὅτι εἶναι οὔτε δύο, οὔτε λεγεῶν, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἓν.

Πρέπει τὸ ἴδιο πνεῦμα, νὰ βρίσκεται σὲ διαρκὴ προοδευτικὴ κίνησιν νὰ συμπτύσῃ διαρκῶς σὲ ἐνότητα τὰ στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος μέσα του, νὰ ἐνόησιν σὲ ἓνα τὰ στοιχεῖα τῆς συνείδησις, γιὰ νὰ ἀποτελοῦν διαρκῶς μιὰ νέα κατάστασι, ἓνα νέον καθεστῶς: κάθε μερικὴ ἀντίδρασι τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ὅλες τὰς συγκρούσεις, ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς (ποῦ νάχουν τὸν λόγο τους νὰ ὑπάρχουν) χωρὶς νὰ τὰς ἀναιρεῖ, νὰ τὰς ἀρνεῖται δικαίωμα στὴν ὑπαρξιν, νὰ τὰς ὑποτάσῃ, νὰ τὰς ἐξαρτᾷ ἀπὸ μιὰ ἀνώτερη ἔστω καὶ ἀπώτερη ἀρμονία.

Ἡ χαρακτηριστικὴ λειτουργίαι τοῦ πνεύματος εἶναι ὅπως εἶπα, ἀλλοῦ ἢ προσπάθεια καὶ ἡ μνήμη. Διάνοια, θέλησις, κρίσις, φαντασία κλπ. πηγάζουν ἀπ' αὐτὰς.

Ὅταν τὸ ἄτομο ποῦ κατέχει τὴ ζωτικότητα τοῦ πνεύματος δρᾷ, ἢ ἀρᾷσις του ἐκτελεῖται μὲ αὐτοπεποίθησιν, πίστι στὴν πραγματικότητα, ἐτοιμότητα καὶ εὐχέρεια στὴν διεύδουσι μὲς στὴν πραγματικότητα.

Ἡ ἐτοιμότης πνεύματος εἶναι ἡ ἀνταπόκρισις στὴν πραγματικότητα.

Ἡ εὐχέρεια στὴν διεύδουσι σημαίνει χρησιμοποίησιν τοῦ ἀποκτημένου καὶ κληρονομημένου, εἶναι εἶδος ἐνστίκτου.

ΦΙΛΗ — ΦΙΛΑΙ

Στῆς Ἄνω Αἰγύπτου τὰ μακρὰ, μέσα στὴν ἔρημο, μέσα στὸ Νεῖλο, ὑπάρχει κ' ἓνα νησί, πὸν λέγεται Φιλή, — ἢ καὶ ἂν θέλετε — Φιλαί.

Ζεῖ μόνη τῆς. Σήμερα πιά, κανένας δὲν πατᾶ τὸ εὐ-θραυστό της σῶμα, χῶμα. Σπάνια: κάτι Ἄγγλοι περιηγητὰ περνοῦν, καὶ ἀπὸ τὸ βαπόρι μὲ τὰ κανοκβάλια τους κυτ-τάζουν: τὸν ὕμνο τῆς, τοῦ παρελθόντος τῆς τὸν ναό, — πὸν εἰς τοὺς ὄμους τῆς Φιλῆς — Φιλαί — βαραίνει.

Πιὸ ζωντανά, μερικὰ καλὶμια Αἰγυπτιακά, στοὺς κόλ-πους τῆς φντροῦνον. Ὑψηλά! μέσα εἰς τὴν γαλήνια πάντα ἴδια εἰρωνεία τ' Οὐρανοῦ, σειοῦνται ἀραιά, καὶ λέγουν λέξεις ἀκατάληπτες κ' ἔρημικές, πὸν δυνατὸν καὶ νὰ τῆς φαίνονται κ' ἔρωτικές, μέσα στὸ βάθος τῆς σιγῆς τοῦ γύρου κόσμου. Τὸ καλοκαίρι ὅμως γλήγορα μαραίνει τὴν ἐπιπόλαιη καὶ κομψή, τὴν ἄδολη συντροφιά τους.

Ἔχει κ' ἡ Φιλή, — Φιλαί, — μιὰ πιστότερη ἀγάπη. Κάθε φθινόπωρο ὁ Νεῖλος ἔρχεται, καὶ πέπλο τὴν σκεπάζει. Κρυμμένη μέσα στὰ νερά, ἀόρατη τοῦ λέγει: «Νεῖλε, νειότη, ὦ αἰωνιότη, πάρε με... Φθάνουν τὰ χάρδια. Ἄρκοῦνε τὰ φιλιά. Ἐλεος, δός μου τὴ σκληρότη! Σπάσε ἐπὶ τέλους τὸν ναό, σύντριψε τὲς κολόννες. Οἱ ἀλαζονεῖες πλήττουν, πνίγουν πιά σκόνη στὸ πέλαγος μετάφερέ με. Δὲν θέλω πιά τὸν θανμασμό, οὔτε τὸ παρελθόν, οὔτε τὰ ὄνειρα τῶν καλαμιῶν, οὔτε τὲς χίλιες γιὰ τὸ μέλλον μου ὑποσχέσεις. Τὴν ἡδονή, τὴν ἡδονή... Ὀλόκληρη τὴν ἡδονή. Νεῖλε στὸ ρεῦμα σου κατακύλισέ με».

Δὲν εἶνε καλὶβες χθεσινές, οἱ προπατορικοὶ ναοὶ μας. Μ' ἐπιθυμίες, ἔστω καὶ ριζικές, δὲν πέφτουν. Κάθε φθινό-πωρο ἡ Φιλή — Φιλαί — κ' ὁ Νεῖλος ἴσιος, πολλὰ παρόμοια λέγουν, λόγια πὸν τὰ νομίζουνε τελειωτικά... καὶ πὸν θὰ ξα-ναποῦνε.

ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

- Τὸ εἶδες;
- Ἔ; λοιπόν;
- Φρικιό! Σὰν τὸ ἀλφάβητο μαθαίνεται ὁ Ἔρωτος.
- Ποῦ;
- Στὸ Δημοτικὸ σχολεῖο.

Γιὰ ν' ἀποφύγομε μία σιγή, πὸν ἐπὶ τέλους μᾶς φο-βίζει, λέμε καὶ ξαναλέμε: «Ματάκια μου, πῶς σ' ἀγαπῶ-τρελλαινομαί γιὰ σένα». Τοὺς πόνους μας τοὺς ἀληθινούς, τοὺς σπρώχνομε στὴν ἀνοσιὰ τῶν «Ἄχ». Πρόσθετες κ' ἓνα γυαλένιο περιδέροιο ἀπὸ «Βάχ». Καὶ γιὰ νὰ μὴ λείψει τί-ποτε: τὸ «δίχως ἔσένα πῶς θὰ ζήσω;» δὲν ξεχνοῦμε. Γε-λοῖος εἶναι ὁ Ἔρωτος Ἀριάδνης! — Φορέματα φαροδύα, σα-κάκια ξενικά, γιὰ ὅλους δῆθεν ἴδια...

Δὲν στὸ ἀρνοῦμαι: Ἐκεῖνοι ποῦ εὐρῆκαν αὐτὰ τὰ λόγια, μπορεῖ, — τὸ κάτω κάτω ποιὸς τὸ ξεύρει; — καὶ πραγματικὰ νὰ τὸ αἰσθάνθησαν μιὰ μέρα. Στὰ χεῖλια μας ὅμως μόλις μὲ ντροπὴ πολλὴ προβάλλουν, «Καθῆκον;» Λές; «Ἀνάγκη νὰ τὰ ποῦμε;» — Φιλῆ! Προσοχή! Ἄν καὶ κα-νένα δὲν γελοῦνε, τὸ ἄτοπο καὶ σχεδόν, ὕπουλα τὴ καρδιά μας τὴν μαραίνουν. Δοῦλοι τῶν λέξεων τῶν κοινῶν, καὶ μεῖς ἄραγε δὲν θὰ παρασυρθοῦμε; Ἡ ἔκφρασι τὰ αἰσθήματα, — τὸ βεβαιώνεις, — δὲν τ' ἀλλάζει; Τὰ ξένα λόγια στὲς πασί-γνωστες τροχιές, στὸ τέλος τοῦ Ἔρωτα τὸ πεπρωμένο ἴσως κρυφὰ μᾶς μεταφέρουν.

Γ. Α. ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ

“ΑΠ' ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΘΡΑ”

“ΣΙΛΟΪΣΜΟΙ ΚΙ' ΟΡΑΜΑΤΑ”

I

Μιὰ φουτουριστικὴ εἰκόνα θὰ τὸν ἐξηγοῦσε.

— Ἔτσι μιὰ μέρα, στόλισε ὁ γλωμὸς ἄνθρωπος τὴν κάμαρα μὲ «σύνθετους ρυθμούς».

Τὶς πρῶτες ὥρες ἡ κατάπληξη. Ἡ συνείδηση τοῦ ὠραίου δικιολογεῖ τὴν σχολή. — Κι' ὁ Σάθρας μουρμου-

ρίζει, πῶς δὲν ξεχωρίζει πλέον «αἰσθητικὴ ἀπὸ διανόηση».

Ἐγὼ τοῦ εἶπα πῶς «κρύβουνε μιὰ κάποια διάθεση σάτυρας ἢ φουτουριστικῆς εἰκόνες, ἀτεχνὸ ἀποδομένην»—καὶ σόπασα.

—Ἐπειτα ἤρθε ἡ συνήθεια τοῦ τὴν ἀκολούθησε ἡ βαρεσιά.

Ἐνα ἀπόγειμμα ἕνα φῶς χοροπήδησε παραῖξενα, κι' ἐπίμονα μέσα στὴν κάμαρα. Μοῦδωσε τὴν ἐντύπωση τῶν σπασμῶν.—Κάποιος ἔπαιξε στ' ἀντικρινὸ σπῆτι μὲ κατρέφτι, κι' ὑποψιάστηκα ἔτσι ἄξαφνα τὸ γέννημα ἑνὸς θεοῦ μὲ τραγίσια πόδια!—

—Διονυσιακὰ μεθύσια! ζωὴ τοῦ ἐκδηλώνεσαι τόσο ἀσιλόιστι, καὶ τοῦ ἀποζητᾶς τὴν περιπέτεια, πειθαρχεῦτηκες κ' ἐσὺ προστὰ στὰ γεωμετρικὰ σκῆματα, τὴν συντηρητικὰ καὶ βαθεῖα σύνθεση.—

Ὁ φωτερός θεὸς λὲς καὶ στεναχωρέθηκε κοντὰ μας καὶ ζήτησε βιασικὰ μιὰ διέξοδο. Ἐτσι ἔπεσε πάνω στὶς φουτουριστικῆς εἰκόνες κι' ἀπ' ἐκεῖ ἀποκρούστηκε, μερδεύτηκε γιὰ μιὰ στιγμή στὸ πρόσωπο τοῦ Σάθρα, βασανίστηκε, σύρθηκε στὸ πάτωμα σὰν ἕρπειό, ὡς τοῦ ἐξαστένησε κάποτε κι' ἔσβυσε, μπροστὰ στὰ μάτια μας.

Τὶ ἀσημαντὰ πράγματα διασκεδάζουνε τὴν ἀνία μας!

II

Τὴν φέραμε κάποτε σὲ φῶς τὴν «προφητικὴ εἰκόνα»—καὶ τὴν ἐξετάζαμε σκυφτοὶ οἱ δύο μας, πλαῖι στὸ παράθυρο—ἔγὼ κι' ὁ Σάθρας.

Δὲν ἦταν τελειωμένη. Σὰν κάθε ἀληθινὸ καὶ μεγαλόπνοο καλλιτέχνημα, ἦταν σὲ μιὰ γοητευτικὴ ἀοριστία βυθισμένο. Ὅλα κεῖ μέσα μέλλουνε νὰ γείνουνε πῶ καθάρια, νὰ πλησιάζουνε περισσότερο στὸ φῶς, νὰ πάθουνε τὸ νόμο τῆς ἐξέλιξης, ὡς τοῦ ἡ Ἰδέα ἀπόλυτη νὰ κυριαρχήση.

Εἶναι ἡ ἱστορία τῆς γῆς.

Πολυάριθμες πινελιὲς ἀπὸ κοντὰ, ὅμως μορεῖς καὶ τὶς μετρᾶς μιὰ—μιὰ, τὰ περίεργα καὶ ζωτικὰ πρόσωπα εἶναι καμωμένα μὲ λεκέδες μελανιοῦ, τὸ φόντο ἕνα ξεθωριασμένο γαλάζο—κι' ὅλα κεῖ μέσα τείνουνε σὲ μιὰ ἑναρμόνιση.

Σὰν ἕνα νοσηρὸ πλάσμα τῆς φαντασίας μου τοῦ εἶσαι καὶ εἶμαι Σάθρα—νὰ καρτερήσουμε κι' ἐμεῖς μιὰ λύτρωση;

I

«Ὁ παρδαλὸς γάτος τοῦ δίνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς, νοθευμένης αἰσθητικῆς».—Ἐτσι θὰ ἔλεγαν οἱ Δάσκαλοι ὅμως ἐμεῖς τὸν εἶδαμε σὰν θάμμα ἐκλεχτικότητας.

Εἶχε δύο μεγάλα αἰνιγματικὰ μάτια—σὰν μιὰ ὑπαρξη μὲ δῶρα φυσικῆς ὑπεροχῆς—δύο γκριζὰ μάτια τοῦ ὁ φίλος μας ὁ ζωγράφος, θὰ τὰ σκέδιαζε μὲ μαύρους λεκέδες, καθὼς καὶ τὶς ραβδωτῆς γραμμῆς τοῦ στολίζουνε τὸ τρίχωμά του.—Διαφορὰ δὲν ἔχει γιὰ ἕνα μάτι τοῦ βλέπει κι' αἰστάνεται καὶ τὰ θέλει ὅλα σ' ἕνα ἁρμονικὸ σύνολο.

Ὅταν παίζουμε ταμπούρα, χοροπηδαίει ὁ γάτος—ἔτσι τότε μάθαμε.

Ὁ ζωγράφος τότε τὸν δραματίζεται σ' ἕνα τρελλὸ χοροπήδημα ἢ γύρισμα σπασμωδικὸ πασκίζοντας νὰ δαγκάνη τὴν οὐρά του—τοῦ νὰ συγχέουται ἢ μαύρες ραβδωτῆς γραμμῆς μὲ τὸ γκριζὸ χρῶμα, καὶ τίποτε πιάς νὰ μὴν ἀπομένει, παρὰ ἕνα ταμπλὸ σύνθεσης καὶ μονοτονίας χρωματισμοῦ.

Ἡ μονοτονία ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἁρμονίας. Σὰν μιὰ ἁρμονικὴ ἀπήχηση στὶς αἰτήσεις μας, ὁ δραματισμὸς τοῦ ζωγράφου—νοιώθουμε ἕνα ξεκούρασμα πνευματικὸ—Κάλμη, ναρκωθήκαμε μὲς τὴν σπουδή.

Ἐπειτα ἀπὸ πολὺ, ὅταν ἡ εἰκόνα ἔζησε μιὰ μέρα (ἀφοῦ τελειοποιήθηκε ὀργανικὰ) πάλι μᾶς ἀνησύχησε ἡ σκέψη—καὶ καταπιαστήκαμε μὲ τὴν ἀνάλυση.

II

—Κι ἡ ἀνάλυση ἦταν αὐτή:

Ὁ ζωγράφος εἶχε τὴν κουλτοῦρα του—καὶ κάθε του εἰκόνα τῆνε θέλει ἕνα κατρέφτισμα τῆς πνευματικῆς του ἐνότητας. Ἐτσι δίνει ἐξαιρετικὴ σημασία σὲ μερικοὺς χρωματισμούς. Σὰν τὸ «πράσινο» δὲν συμβολίζει οὔτε τὴν θάλασσα οὔτε τὸν οὐρανὸ—(σὰν τὴν στείρα καὶ καθαρὰ μιμητικὴ τέχνη ἑνὸς κλασσικοῦ ζωγράφου), παρὰ τὴν «πρωτοτυπία»—τὸ «κόκκινο» χρῶμα τὴν «ἐπαναστατικότητα μὲ στοιχεῖα σάτυρας»—τὸ «κίτρινο» τὴν «καθυστερημένη ἀντίληψη» κ.τ.λ.—κι' οἱ χρωματισμοὶ γίνονται ἔτσι ἕνας κόσμος ἀπὸ σύμβολα.

Ἡ σκέψη τοῦ βρίσκει μιὰ κάπνα πειθαρχία. Λογικεύεται στὴν ἀπόδοση—καὶ τὸ ὕφος τῆς ἀπροσποίητο καὶ ἀπλό.

Είναι ἀλήθεια ὥραϊα, ὅταν ἓνα ἔργο ζητᾷ τὴν «ἀνά-
λυση». — Ἡ τέχνη μου εἶναι ζήτημα κουλουράς μουρμου-
ρῶζει ὁ φίλος μας ὁ ζωγράφος. — Κι ἡ σύνθεση, αὐτὴ:

Ἐνας παρδαλὸς γάτος τεμπελιάζει στὴν μέση τῆς
εἰκόνας. Γύρω του ἡ ἀκίνησια. Τὰ ἔπιπλα κι ἓνας κοιμισ-
μένος ἄνθρωπος (ἴσως καὶ ποθαμένος!) Σὲ μιὰ γωνιά, μόλις
διακρίνεις ἓνα τραπέζι, καὶ πάνω του καλαμάρια καὶ πέννες
καὶ σκορπισμένα χαρτιά. Δὲν ξέρω πῶς, φαντάζεσαι πῶς
εἶναι μεσαίωνας, καὶ τὸ παράθυρο κιγκλιωτὸ — καὶ μιὰ
κρεμάλα θὰ εἶναι στημένη στὴν ἀλὴ τοῦ σπητιοῦ. Ἐκεῖ
κάθε πρωτὸ κ' ἓνα δράμα ξετυλίγεται. — Ἴσως ἓνας γιατρὸς
Φάουστ λεγόμενος νὰ γειτονεύει. Ἡ ἐπιστήμη ἀτροφάει,
κι ἀδερφώνεται μὲ τὴν Μεταφυσική. Ἐνας κλασικισμὸς
κορυφώνεται. Δὲν ἀντλοῦνε τὶς ἀλήθειες παρὰ ἀπ' τὰ βι-
βλία. — Κάμποσοι ἀκόμα εἶναι βάρβαροι, καὶ θυσιάζουνε
μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ γιὰ διασκέδαση... Ἀφέντηδες καὶ
δούλοι, ἔρωτικὲς περιπέτειες μὲ ἀρχόντισσες, Δουζονανισμοί...
Ἔ! Γοιθικὸ ρυθμὲ! —

— Ἀπὸ στόμα σὲ στόμα θὰ γείνουνε μῦθοι, ἢ μέρες
οἱ χρόνοι περνοῦνε — καὶ συνήθειες μένουνε πλέον μιᾶς ἄλλης
ἐποχῆς.

Στὸν τεχνίτη πιστὰ νὰ τὲς ἀναπαραστήση, ἢ νὰ τὲς
ἐρωενετῇ — ἢ νὰ τὲς πολεμήσῃ.

Παρίσι. Αὐγουστος 1929

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΦΑΡΔΟΥΛΗΣ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Ἀπὸ τὴ σειρὰ: Ἄκουαρέλλες

Μιὰ πεταλοῦδα πέταγε στὸν κῆπο· μεγάλος κῆπος γιο-
μαῖτος ἀπὸ εὐωδερὰ λουλούδια. Πέταγε ἀπ' τὸνα λουλούδι
στ' ἄλλο. Κίτρινη πεταλοῦδα, μικρὴ κι ἄσχημῆ. Μὰ τί τὴν
ἐνιαξε αὐτὴ... Πετοῦσε ἀπ' τὸνα λουλούδι στ' ἄλλο. Λου-
λούδια πολλὰ, μενεξέδες, πανσέδες, τριαντάφυλλα.

Ἐνα παιδάκι ξάφνου φανερώθηκε. Μικρὸ ἦτανε τὸ
παιδάκι, καὶ πλησίαζε μὲ προφύλαξη κοντὰ τῆς. Βάσταγε
στὸ χεράκι του μιὰ ψάθα, τὰ μάτια του λάμπανε παραξένα...

Ἡ πεταλοῦδα τότε τὸ φοβήθηκε καὶ πέταξε πιο
κεῖ, στὴ φοινικιά.

Μιὰν ἄλλη πεταλοῦδα φάνηκε τότες. Αὐτὴ ἴτανε πο-
λύχρωμη, μεγάλη κι ὁμορφη. Εἶχε ἓνα πλῆθος χρώματα
σιὰ φτερά τῆς. Ἐκατοσε ἀπάνω σ' ἓναν μενεξέ.

Τὸ παιδάκι, ἀπὸ τὴν ἄλληνε μεριά, μόλις τὴν εἶδε,
πετάχτηκε.

Κοντοζύγωσε, κ' ἔριξε ἀπάνω τῆς, μὲ τέχνη, τὴ ψάθα.
Ἔστερα, ἔχωσε μὲ τρόπο τὸ χεῖρι του καὶ τὴν ἔπιασε. Τὴ
βάσταξε καλά, μήπως τοῦ φύγει.

Φαιδρὸ-φαιδρὸ, ἔτριξε στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ καὶ
χάθηκε.

Ἔπειρ' ἀπὸ λίγο ξαναφάνηκε. Κοίταξε ὀλόγυρα, μὲ
φλόγιο μάτι.

Εἶδε τὴ πεταλοῦδίτσα, καὶ κόντεψε νὰ πετάξει ἀπ' τὴ
χαρὰ του. Ἐκανε τὸν κύκλο τῆς φοινικιάς, καὶ τήνε ζύ-
γωσε ἀπ' τὸ πίσω μέρος, ἔτσι ποὺ δὲν τὸν εἶδε ἡ πετα-
λοῦδα. Κ' ἔπεσε ἀναπάντεχα στὰ δίχτυα του...

Τήνε πῆγε κι' αὐτὴ μέσα στὴ κάμαρα. Τὸ παιδάκι τὴ
κρατοῦσε σφιχτὰ, καὶ κείνη πονοῦσε. Τότες εἶδε στὸ τρα-
πέζι τὴν ἄλληνε, τὴν ὁμορφη πεταλοῦδα, νὰ κοίτεται σπά-
ραξε. Μιὰ μεγάλη καρφίτσα, ἦτανε περασμένη στὰ πλευρά τῆς.

Σὲ δυὸ λεφτά, ἡ ἴδια τύχη ἦτοτε καὶ γι' αὐτὴν. Τήνε
σπάραξε κι' αὐτὴν ὁ πόνος — μὰ ἔβλεπε πῶς τυραννιότανε
κι' ἡ ἀδερφοῦλα τῆς, κι' ἠσύχαζε.

Προσπάθαγε κάθε τόσο νὰ πετάξει, μὰ ἦτανε ἀδύ-
νατο.

Τὸ παιδάκι τότες ἄνοιξε ἓνα βιβλίο. Μεγάλο βιβλίο,
γεμάτο ἀπὸ πεθαμένες πεταλοῦδες — ἀπὸ ἀδικοσκοτωμένες
ἀθῶες πεταλοῦδες. Ὅλες στὴ σειρὰ — γραμμῆ.

Πῆρε τὴν πολύχρωμη καὶ τήνε κάρφωσε ἐκεῖ ποὺ τέ-
λεβαν οἱ ἄλλες· δίπλα τῆς ἔβαλε τὴ κίτρινη.

Καὶ κεῖνες ζούσανε ἀκόμα· πρόλαβαν κι' εἶδανε ἀπ'
τὸ παραθύρι τ' ἀνθισμένα κλαριά τῆς φοινικιάς.

Τὸ παιδάκι ἔκλεισε τὸ βιβλίο — κ' ἔσβησαν ἀκόμα δυὸ
ζωές...

Τὸ παιδάκι τότες ἦσυχον κι' ἀμέριμον, ἔτοιμον ἦτανε
νὰ τρέξει στὸ περβόλι — μὰ τοῦ φώναξε ἡ μαμά του, κι'
ἄλλαξε δρόμο.

Πῆρε τὰ βιβλία του στὸ χέρι, καὶ κάθισε κοντὰ της.
Ἐκείνη κάτι ἔραβε, καὶ κείνο τῆς διαβαζε τ' ἀλφά-
βητο.

Χτύπησαν οἱ καμπάνες μεσημέρι.

ΤΑ ΜΕΡΜΗΓΚΙΑ

Δυὸ μερμήγκια κάτω στὸ χῶμα.

Τραβοῦσαν ἓνα μεγάλο σπόρο. Τόνη πάγαιναν στὴ
φωλιά τους.

Μικρά, κοκκινωπὰ μερμήγκια κ' ἓνα πλῆθος ἄλλα
γύρω-γύρω ὅλα ἀπ' τὴν ἴδιαν φυλή.

Ἄλλα ἔμπαιναν στ' ἀνοιγμα τῆς φωλιάς, κ' ἄλλα ἔ-
βγαιναν ὀλοένα μπεινοέβγαιναν — δὲ στεκόντουσαν ποτέ,
μήτε στάλα. Ὀλόγυρα ἓνα χῶμα λεπτό, σπυρωτό, πὸν
κουβαλήθηκε ὅλο ἀπὸ μέσα σημάτιζε ἓν' ἀρκετὰ μεγάλο
πρόχωμα.

Τὰ δυὸ μερμήγκια εἶχανε πλησιάσει. Φαίνεται εἶχανε
κουραστεῖ, νὰ σέρονουν τόσην ὥρα, ἓνα τόσο μεγάλο σπόρο.

Κάθε τόσο σταματούσανε, κ' ἀλλάζανε τὴ θέση τους·
πολλὲς φορὲς τοὺς ξέφευγε, μὰ τότε ξαναπιάνανε.

Δυὸ-τρία μερμήγκια πὸν τὰ εἶδανε, τρέξανε γιὰ βο-
ήθεια· τὰ κεφαλάκια τους συναντηθήκανε, καὶ κάτι σὰ νὰ
εἶπανε, ὅλα μαζί. Τόνη πιάσανε καὶ τὰ πέντε, καὶ τὸν σύ-
ρανε στὴ φωλιά.

Φλούδια ξερὰ περασμένης χρονιάς, κουβαλιόντουσαν
ὀλοένα ἀπὸ μέσα.

Κάθε τόσο ἀπὸ τ' ἀνοιγμα ξεπρόβαλαν κεφάλια μεγά-
λων μερμηγκιῶν· σὰ νὰ διευθύνανε αὐτὰ τὴν ἐργασία —
καὶ κάθε λίγο κοίταζαν ὀλόγυρα.

Τὰ φλούδια τὰ παλιὰ πὸν βγάζανε, τὰ πέταγαν ὅλα
πίσω ἀπὸ τὸ πρόχωμα ὅλα γινόντουσαν μὲ βιάση!

Ἐνα γεροντάκι κοῦτσα-κοῦτσα πέρασε· δὲν πρόσεξε
τὴ φωλιά καὶ τήνε πάτησε. Τὸ πόδι του βαρὺ πέρασε ἀπὸ
πάνω.

Πφ! Μιὰ καταστροφή μέσα σὲ τόσες ἄλλες!

Τὸ γεροντάκι ἔστριψε τὴ γωνιά.

(ἀπὸ τίς «Ἀκουαρέλλες»)

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

Τὸ μεγαλειῶδες ἔργο τοῦ Ἄγγελου Σικελιανοῦ μᾶς
κραταεὶ ἀκόμη σὲ μιὰ βαθύτατη συγκίνηση. Ἐνα δέος
πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ μὲς Ἐξάσαμε τίς μικροαδυναμίς
μας τίς ἀνθρώπινες· ζήσαμε σὲ μιὰ ἀνωτερότητα ψυχικῆ,
πνευματικῆ, καὶ εἶναι δύσκολο νὰ περιγράψουμε τὰ συναι-
σθήματά μας. Ὅποιος πῆγε σὺς Δελφικὲς Ἑορτὲς καὶ δὲν
αἰσθάνθηκε τὴν ψυχὴ του νὰ πλαταίνει καὶ νὰ ζητᾷ ν'
ἀπλωθεῖ σ' ὅλα τὰ γύρω, ὅποιος δὲν ἀφέθηκε νὰ τὸν κα-
τακτῆσουν τὰ σύμβολα τῆς ἀγνότητας, τῆς ἀρετῆς, τῆς
πίστης καὶ τῆς γαλήνης, θάναί ἓνας δυστυχισμένος.

Οἱ ἕνοι εἶπαν τίς Ἑορτὲς αὐτὲς προσκύνημα, ἀναγέν-
νηση τῆς νεωτέρας Ἑλλάδας. Ὁ καθένας μὲ τὸ δικὸ του
τρόπο ἐκδήλωσε τὸν ἐνθουσιασμό του τὸν ἀβίαστο, τὸν
πηγαῖο. Μερικοὶ μίλησαν γι' αὐτὲς σὰ μιὰ καινούργια θρη-
σκεία.

Ἀπτὴ στιγμή πὸν φτάσαμε στοὺς Δελφούς, στὴν ἐπι-
βλητικὴ καὶ μεγαλόπρεπη ἀγὴ τοποθεσία μὲ τὴν ἐξαισία
ἱστορικὴ μορφή νοιώσαμε καὶ δικαιοῦσαμε πρὸ ἅμεσα τίς
μεγαλόπνευστες διδασχὲς τοῦ δημιουργοῦ τῆς Δελφικῆς ἰδέας.

Ἀπὸ δεκαοχτῶ χρονῶ, εἶπε σὲ μιὰ ὀμίλια του πρὸς
τὸ πλῆθος ὁ Σικελιανός, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ πάτησε τὰ
ἱερὰ χῶματα τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἀπόλλωνα τοῦ ἦρθε ἡ
σκέψη ν' ἀναστήσει τὸ θρυλικὸ νόημα τῶν Δελφῶν καὶ
νὰ ἀναδημιουργήσει στὸν θεόκτιστο τόπο ἓνα κέντρο παγ-
κόσμιας πνευματικῆς συνεννόησης. Χρόνια ἐργάστηκε, γιὰ
νὰ συστηματοποιήσει καὶ νὰ πραγματοποιήσει τὴν ἐμπνευ-
σμένη του ἀγὴ ἰδέα. Στὸ προσχέδιό του γιὰ τὸ Δελφικὸ
Πανεπιστήμιο ὁ Σικελιανός λέει: «Ὁ ἐξαιρετικὰ συνθετικὸς
καὶ ὁ καθολικὰ μορφωτικὸς ἐκεῖνος ρόλος τῶν ἀρχαίων
Ἱερῶν, σπε φω ὀμενος καὶ πάλι σι' ἀδιατάρακτα θεμέλια
τῶν πανάχασιων κτίλων, ἀλλ' ἀνανεωνόμενος συμφώνως
μὲ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ καιροῦ μας, θὰ ἀντιτοίχει, ὅπως
νομίζουμε, στὴν ἀκρογωνιαία ἀνάγκη τῶν σημερινῶν μας
πόθων: τὴν ἀνάγκη νὰ ἰδρυθῇ ἓνα σύγκεντρο πνευμα-
τικὸ, πὸν θ' ἀναλάβαινε νὰ συντηρήσει τοὺς λαοὺς σὲ
μιὰν ἠθικὴν ἐνότητα, ἄξια νὰ ὑπερασπίσει τὸν ἑαυτοῦ της

» ἀντικρὺ στοὺς φοβεροὺς κινδύνους τῆς ἐπιστροφῆς τους
» πρὸς μιὰν ἄγρια καὶ ἀπολίτιστη κατάσταση καὶ τοὺς
» χαράζει μιὰ πνευματικὴ τροχιά πρὸς τὸς ὁδηγῆ πρὸς
» τὴ συνειδητὴ ἐνωσὴ τους καὶ πρὸς μιὰν αὐθόρμητη πνευ-
» ματικὴ τους καὶ κοινωνικὴ συνθήκη».

Ζυμωμένος μὲ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ποτισμένος μὲ τὰ
ἀνώτερα ἀνθρώπινα ἰδανικά ὁ Ἅγγελος Σικελιανὸς ἦταν
ὁ ἐνδεδειγμένος πρωτοπόρος γιὰ τὴν ἀναβίωση τοῦ ὑψηλοῦ
διδάγματος.

Ἡ πίστη του, ἡ θέλησή του, ἡ ἐπιμονή του, ἡ δημιουργι-
κὴ του ἰκανότητα καὶ ἡ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη του στὸ
πιστεύω τῆς ἀγάπης ἔκαναν τὴ φωνή του ν' ἀκουστῆ στοὺς
κύκλους τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος πρὸς ἀπόζητοῦσαν
μιὰν ἀνώτερη λύση στὴν προβληματικὴ τροχιά τῶν γενι-
κῶν κατευθύνσεων.

Ὅσο καὶ νὰ θέλει ν' ἀφήσει τὸν καθένα πρὸς νοιώθει
τὴν προσπάθειά του καὶ τὴν ἐγκολπώνεται νὰ συμμεριστεῖ
τὸ θριαμβικὸ μεγαλεῖο τῆς ἐπιτυχημένης τῆς ἐξέλιξης, ἡ
μορφὴ του θὰ ξεχωρίζει μὲς στὴ συνολικὴ δράση σὰ μιὰ
νέα παράδοση. Κι' ἂν, ὅπως ἔχομε τὴν πεποιθήση, ἡ Δελφικὴ
Ἰδέα ξαπλωθεῖ, ριζώσει καὶ καρποφορήσει μὲς στὶς καρδιές
ἐκείνων πρὸς βρῖσκουν σ' αὐτὴ τὴν ἐκπλήρωση ἀνθρωπιστι-
κῶν ἰδεωδῶν τὸ ὄνομα τοῦ Σικελιανοῦ θὰ μείνει στὸ μέλ-
λον σὰ σύμβολο τῆς ἀναδημιουργημένης ἐλληνικῆς αἴγλης.

Πλαί στὸν μεγάλο ἄνθρωπο παλεύει γιὰ τὸν ἱερό
σκοπὸ καὶ μιὰ γυναίκα, μιὰ ἐξαίσιος γυναίκα πρὸς τὴν αἰστώ-
νεσις νᾶφτασε σὲ μιὰ πλέρια ἰσορροπία πνευματικὴ καὶ
ψυχικὴ, σὲ μιὰν ἀνώτερη γαλήνη ἀποκτημένη ἀπὸ ἐπί-
γνωσι καὶ γνώση. Ἡ Εὐα.

Μ' ὄλο πρὸς φαινομενικὰ ἔχει ἀναλάβει μόνον τὸ
τεχνικὸ μέρος τῶν ἐορτῶν, δημιουργώντας μὲ τὴ σοφὴ τῆς
πειρα καὶ τὴν αἰσθητικὴ τῆς διάθεσι μιὰν ἄρτια παρου-
σίαση τῶν ἀρχαίων τραγωδιῶν, ἅμα τὴν πλησιάζεις καὶ
τὴ γνωρίζεις νοιώθεις τὴν πολυτίμη συμβολὴ τῆς στὸ ἰδεα-
λιστικὸ ἔργο τοῦ συντρόφου τῆς. Ἡ καλοσύνη τῆς πέρνει
τέτοια ἔκτασι, τέτοιο ὕψος πρὸς δυσκολεύεται νὰ τὴν παρα-
κολουθήσει ὁ κοινὸς ἀνθρώπινος νοῦς.

Οἱ Ἐορτὲς τοῦ 1927 ἐγκαινιάζαν μπορεῖ νὰ πεῖ κα-
νεὶς τὴν πραγματοποιήση τῆς φωτισμένης προσπάθειας, οἱ
φτεινὲς θὰ σταθοῦν ἡ βάση τῆς μελλομένης ἀνάτασης
πρὸς θὰ πάρει ἡ Δελφικὴ Ἰδέα.

Ὁ κόσμος πρὸς ἔπρόστρεξε σ' αὐτὲς ἀπὸ ὄλες τὶς πο-
λιτισμένες χώρες ἦταν πολὺ, πάρα πολὺ περισσότερος ἀπὸ τὴν
πρῶτη φορὰ. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων αὐξήσε καὶ ἄλλαξε
θὰ λέγαμε κατεύθυνση.

Στὰ 1927 τὸν κύριο ρόλο ἔπαιζε τὸ θεαματικὸ μέρος
πρὸς φέτος στάθηκε τὸ βοηθητικὸ, τὸ συμβολικὸ.

Μετὰ τὴν πρῶτη σειρά τῶν Ἐορτῶν σὲ μιὰ συγκέν-
τρωση ἐπιφανῶν ἐλλήνων καὶ ξένων ὁ Σικελιανὸς μίλησε
ἐξηγώντας τὰ σχέδιά του καὶ τὸ σκοπὸ τῆς Δελφικῆς προσ-
πάθειας. Βρῆκε μὲ τὸ μέρος του στὴν κεντρικὴ γραμμὴ τῆς
Ἰδέας ὄλους τοὺς παρευρισκομένους.

Στὸν τύπο δημοσιεύτηκαν ἐνθουσιαστικὲς ἐκδηλώσεις
πολλῶν σημαίνοντων πρὸς ὁ ποιητῆς λογιάζει συμμαχούς
στὴν κατεύθυνση καὶ τὸ νόημα πρὸς θὰ πάρει ἡ Δελφικὴ
προσπάθεια.

Χώρια ἀπὸς τρεῖς πρῶτες σειρὲς οἱ Ἐορτὲς ἐπινα-
λήφθηκαν καὶ τετάρτη φορὰ εἰδικὰ γιὰ τοὺς χορικούς ἦ-
ταν οἱ πιὸ συγκινητικὲς. Οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι ἐρημι-
νεύουν, ἀπασχολοῦνται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πολὺ μὲ τὴ
λεπτομέρεια ὁ λαὸς μόνον αἰσθάνεται, σ' αὐτὸν δουλεύει
λιγότερο ὁ νοῦς καὶ περισσότερο ἡ καρδιά.

Τὴν πρῶτη μέρα παίχτηκε στὸ ἀρχαῖο θέατρο μὲ τὴν
γνωστὴ ἐξαίσιος ἀκουστικὴ ὁ «Προμηθεὺς Δεσμώτης». Ἡ
ἐντύπωσις ἦταν καταπληκτικὴ. Μὲ κατάνυξη παρακολου-
θοῦσαν οἱ χιλιάδες κόσμου τὴ μαρτυρικὴ καταδίκη τοῦ
Προμηθέα. Ἡ φυσικὴ σκηνογραφία, ἡ ἠχὸ τῶν ἐπιβλητι-
κῶν Φιδριάδων, τὰ ἄρτια χορικά, ἡ ὑποβλητικὴ μουσικὴ
σύνθεσι, ἔδιναν μιὰ φαντασμαγορικὴ αἴγλη στὴν ἐκτέλεση
τῆς ἀθάνατης τραγωδίας.

Οἱ «Ἰκέτιδες» πρὸς παίχτηκαν τὴ δευτέρη μέρα, μ'
ὄλο πρὸς δὲ φτάνουν σὲ δύναμη καὶ οὐσία τὸν Προμη-
θέα ἦταν τόσο τέλεια παρουσιασμένες, τόσο καλὰ συγκρο-
τημένα τὰ χορικά τους, ὥστε ἄρσαν θεαματικὰ ἰδιαίτερα.
Ἡ κ. Σικελιανοῦ εἶχε προσέξει καὶ σταθεῖ καὶ στὴν πιὸ
μικρὴ λεπτομέρεια καὶ ἡ αἰσθητικὴ ἰκανοποίησι ἦταν πλέ-
ρια. Ἐπιβλητικὴ ἦταν ἡ ἐντύπωσι πρὸς ἔδινε τὸ μεγαλό-
πρεπο ἄγαλμα τοῦ Δία, ἔργο τοῦ ὑπέροχου γλύπτη μας
Τόμπρου.

Ἡ συγκίνηση τοῦ κόσμου ἀντρώθηκε μπορεῖ νὰ πεῖ
κανεὶς μὲ τοὺς Πυθικούς Ἀγῶνες πρὸς δόθηκαν τὴν τρίτη
μέρα στὸ ἀρχαῖο στάδιο. Ἡ παρέλασι τῶν ἀγωνιστῶν μὲ
τὰ ὠραῖα γυμνὰ ἀθλητικὰ κορμιά, ὁ θαυμάσιος πυρρῆξις, ὁ
πολεμικὸς χορὸς τῶν Μακεδόνων, οἱ ἐπιδείξεις τοξοτῶν, καὶ

ή έπιπική έπίδειξη προκάλεσαν ένθουσιώδη χειροκροτήματα τών χιλιάδων θεατών.

Μέρος τών Δελφικών Έορτών ήταν και ή λαϊκή έκθεση πού με φωτισμένη ενότιητα διηύθυνε ή έκλεκτή ελληνίδα Άγγελική Χατζημυχάλη με τη βοήθεια πολλών κυριών της άθηναικής κοινωνίας. Οί ξένοι θαύμασαν και παίνεσαν τη λεπτή και έπιμελημένη εργασία και την διακοσμησηκή τών ξυλόγλυπτων, τών κεντημάτων, τών ύφαντών, χαλιών και τών άλλων κομψοτεχνημάτων και λεπτοεργημάτων πού δείχνουν την καλαισθησία και την ψυχή του λαού μας.

Έχουν μεγάλο δίκιο όσοι είπαν τις Δελφικές Έορτές προσκύνημα.

Άθήνα 15 του Μάη 1930

ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΑΠ. ΜΑΜΕΛΗ. «Σκοποί» Άθήναι (1928).

Λυρικά ένθικά ποιήματα άφιερωμένα στη «νά κ' έρημ γενιά, θλιβερή πού λυγά μπρός στού Γένους την άστοργη μοίρα...» Ό ποιητής τραγουδά με πόνο βαθύ τη σφαγή της Σμύρνης και την ένθική συμφορά.

Διατηρεί όμως την πίστη ακλόνητη κι δραματίζεται στην άρμυρή έρημο την «ψυχή του σαλπικτή, πού ύψώνεται άπ' τον πόνο στους άταφους γύρω στοιχειό και ζει με την Ίδέα». Και πού του κράζει: «σύρε και πές να μη ξεχνούν... κι άσεμς να σαλπίζω!» Όραία ποιήματα έμπνευσμένα άπ' τη φριχτή πραγματικότητα του Μικρασιατικού δράματος.

Α. Γ. Σ.

AGOSTINO J. SINADINO «Poésies 1902—1905», Editions de Grammata (Alexandrie) et de la Jeune Parque (Paris).

Συγκεντρωμένα σε μιá πολυτελεστάτη συλλογή, τá ποιήματα του κ. Συναδινού διαιρούνται σε δύο μέρη: I) Cette Fièvre appelée: vivre και II) Cahiers d'Etudes Spirituelles. Και στα δύο μέρη παρουσιάζεται ή επίδραση τών Baudelaire, Verlaine, Mallarmé, Valéry, André Gide. Έπίδραση όμως φυσική κι άναπόφευκτη στους μεταγενεστέρους. Όλεθρία βέβαια αν τó έργο του κ. Συναδινού έστερείτο προσωπικής σφραγίδος. Άλλά κάτω άπ' όλη αυτή την επίδραση, ό κ. Συναδινός φανερώνει μιá ποιητική ψυχή και μιάν ευαίσθητη ιδιοσυγκρασία. Οί στίχοι του έντεχνου, λεπτού, διάφανου, γεμάτοι μουσικότητα και σε άπταιστη γαλλική γλώσσα (ό κ. Συναδινός είναι Έλλην την καταγωγή) διέπονται άπ' τον πυρετό, τη δίψα και τó παραλήρημα ένός άκράτη-

του αισθησιασμού κ' ένός πνευματικού παροξυσμού. Χωρίς όμως να παροξυρεται, μήτε να ταλαντεύεται. Άλλά κρατώντας γερά την ίσορροπία του ύφους και την άρμονία της φόρμας μες στην περιοχή της άληθινής τέχνης.

Τá ποιήματα του κ. Συναδινού κλείνουν όλο τ' άρωμα και τη μέθη τών αισθήσεων. Άλλά μαζί κι όλη την πνευματική άπόχρωση και συγκίνηση μες στην όποία ζούν και κινούνται οί έκλεπτυσμένες διάνοιες.

Α. Γ. Σ.

Γ. Σ. ΔΟΥΡΑ «Όχτώ τραγούδια στον Ίεχωβά» (Άθήνα 1930)

Μιά σειρά από όκτώ συννέτα, έμπνευσμένα από την Παλαιά Διαθήκη, και ίδίως από τους «Ψαλμούς» του Δαβίδ. Τό ύφος των είναι φυσικά ύμνωδικό, και σε μερικά μέρη δεητικό. Ό κ. Δούρας φαίνεται νάχο της τά ποιήματά του αυτά σε στιγμές πού αισθάνονται έντονα να τόν κυριεύη ή γοητεία της άρπας του Προφητάνακτος. Μερικοί στίχοι του θυμίζουν τρομερά όρισμένα εδάφια του ιερού κειμένου, σαν νάθελαν να τά διερμηνεύσουν.

Οί έκφράσεις του έν συνόλω είναι άρκετά ώρατες, αν δέν λάβωμε υπ' όψιν μερικούς άχρυμους στίχους αυτής της γραμμής:

«Τό θαύμα, μέγα, τ' ούρανού θαυμάζω,
Πού τόπλασαν τά δυνατά Σου χέρια,
Θέέ μου, όταν τις νύχτες Σου τ' άστέρια,
Πού κρέμασες άμέτρητα, κυττάζω.»

(V)

Τέτοιους βεβιασμένους στίχους αν μπορούσε ν' άποφύγη ό κ. Δούρας σε μερικά μέρη, ίσως να κατώρθωνε άληθινά να μάς υποβάλη.

Γ. Α. Π.

ΜΑΝΩΛΗ Κ. ΦΩΚΙΑΛΟΥ. «Φωνές στο άπειρο» (Άθήνα 1930)

Ό κ. Φωκιανός φαίνεται να είναι άκόμη πολύ νέος. Αυτό τούλάχιστο δείχνει τó στίχο στην άρχή του βιβλίου. Αυτό δείχνουν και τά ποιήματά του: με τά χλιοειπωμένα πράγματα και τις κοινότητες εκφράσεις άπ' την άρχή ως τó τέλος. Πού και πού, είναι άλήθεια, σαν να διαφαίνεται ότι κάτι θέλει να πη, όμως δέν έχει τó καλλιτεχνικό σθένος να τó σφυρηλατήσει. Όσο για την τεχνική—χασμφοδίες και ρυθμικές πλημμέλειες σε κάθε βήμα.

Ό κ. Φωκιανός θ' άγνοεί τελείως τί θά πη ρυθμός. Όλη ή συλλογή του (περισσότερα από πενήντα ποιήματα) είναι γεμάτη από στίχους σαν οι αυτούς:

«Αν σά Γυναίκα μιá γωνιά μέσ' στην καδιά Σου έχεις
Όπου πονεί άκόμα και λαχταρά,
Στην άγκυλιά μου γύρισε και πρέπει να προσέχης
Νά μη γυρεύης σάλλους, άλλοτε τη χαρά...
.. ΕΤΣΙ ΣΕ ΣΥΓΧΩΡΩ...»

(«Έτσι σε συγχωρώ»)

«Και κρυμμένη στον πέπλο τόν πυκνό
Πούφανα μόνη μου με Πόνο,
Άζια» (;) «θάμαι τις δμοιές μου τις ψυχές
Μόνον με θάρρος να σιμώνω.»

(«Συναίσθηση»)

Δὲν ξεύρω ἂν ὁ κ. Φωκιανὸς θὰ μπορέσῃ καμμιά φορὰ νὰ γράψῃ καλύτερα πράγματα. Νομίζω ὅμως οὐ ἐβιάσθηκε, παρουσιάζοντας τὴν μετρώτατη αὐτὴ ἐργασία.

Γ. Α. Π.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ «Ὁ Κοσμάκης. — Α'. Τὸ Πρωτο-ξόπνημα» Ἰωάννης Δ. Κολλάρος καὶ Σία ἐκδότης Ἀθήναι.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ «Περὶ Τέχνης» Ἀλεξάνδρεια. Ἀθήνα 1930.

«Θρακικά. Σύγγραμμα Περιοδικῶν Ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Θρακικοῦ Κέντρου». Τόμος Δεύτερος. Τυπογραφεῖον Κοραῆ. Ἀθήναι.

ΔΙΣΧΥΛΟΥ «ΙΚΕΤΙΔΕΣ». Ἐμμετρος μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Σ. Κάσδαγλη. Ἐπιμελεία «Γραμμάτων». Ἀλεξάνδρεια 1930.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΟΛΕΜΗ «Γκρεμισμένες ψυχές». Τύποις: Ρούτση — Ἰβράκη. Ἀθήνα.

ΗΒΗΣ ΚΟΥΓΙΑ (ΜΕΛ. ΣΣΑΝΘΗΣ) «Φωνές Ἐντόμου». Ποιήματα. Τύποις: Α. Θ. Λαμπρόπουλου. Ἀθήνα 1930.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἡ «*Νέα Ἐστία*» τῆς 15 Ἀπριλίου ἔχει ποιήματα τοῦ Μαλακάση, τοῦ Σκίτη, καὶ τοῦ Βαφόπουλου. Ὁ κ. Καμπούρογλου ἔξυπνα καὶ χαριτωμένα μᾶς διηγείται γιὰ ἕναν φιλολογικὸ διαγωνισμὸ τοῦ 1873. Σημειώομε τὶς εἰκόνες (Σπύρου Βασιλείου) Βυζαντινῆς διακόσμησης γιὰ τὸν ναὸ τοῦ ἁγίου Διονυσίου στὴν Ἀθήνα.

Στὸ τεῦχος 1ης Μαΐου στίχοι τοῦ Γκόλφη καὶ τοῦ Ραζέλου. Ἐνα ἄρθρο τοῦ κ. Ἀγγελομάτη γιὰ τὸ νόημα τῶν Δελφικῶν ἑορτῶν στὸ ἄρθρο παραθέτεται καὶ τὸ ὄραιο ποίημα τοῦ Σικελιανοῦ «Ὁ ὄρκος τῶν Κοινοτήτων στὴν Μητέρα Ἑλλάδα», τὸ ὁποῖον εἶχε φανεῖ στὸ τελευταῖο μᾶς τεῦχος.

Τυπώνεται μιὰ διάλεξη γιὰ τὴν Σκύρο ποὺ ἔκαμε ἡ Νίκη Δ. Πέροδικα στὸν Παρνασσὸ τὸν Μάρτη: συνοδεύεται μὲ μικρὰ διαφωτιστικὰ σκίτσα τοῦ κ. Ντίνου Φωτόπουλου — Παναγία τοῦ Τσελεπῆ, Σκυριανὴ Καμινάδα. Στὸ τεῦχος αὐτὸ τελειώνει τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ξενοπούλου «Ὁ Γιὸς μου κι' ἡ Κόρη μου». Σημειώομε τοῦ Ντόλη Νίτσα ἕνα μονόπρακτο «Ἡ Κούνια».

Καὶ στὰ δύο τεύχη ἔχει χαριτωμένες σελίδες τοῦ Νιρβάνα («Ἀπὸ τὴν Ζωὴν καὶ ἀπὸ τὴν Τέχνην»).

Ἐλάβαμε τὴν «*Πρωτοπορία*», φυλλάδιο 5, χρόνος 2.

Στὰ «*Σταράτα*», τὶς πολὺ ἐνδιαφέρουσες αὐτὲς στήλες τοῦ περιοδικοῦ, διαβάζομε γραμμὲς ὄραϊες γιὰ τὶς Δελφικὲς ἑορτές. «Ἡ λατρεία κι' ἡ καλλιέργεια τῆς Τέχνης καὶ τῆς Σοφίας μᾶς

«σπρώχνουν καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ, γιὰτί ἔμεις τὶς *Δελφικὲς ἑορτές* δὲν τὶς νιώθουμε σὰν ἕνα πανηγυρισμὸ περιλεισμένο μὲ τὰ ὄρια τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου. Γιὰ μᾶς, γιὰ τὴν Πρωτοπορία, γιὰ τὴ σημερινή μας διανοητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ζωὴ, οἱ ἑορτές αὐτὲς, ποὺ δημιούργησε ἡ μεγάλη λυρική φυσιογνωμία τοῦ Ἀγγελου Σικελιανοῦ, εἶναι κάτι τι ποὺ δὲν περιορίζεται οὔτε στὰ σύνορα μιᾶς Ἑλλάδας, ὅσο πλατειά κι' ἂν νοηθῆ ἡ ἐννοία τῆς. Γιὰ μᾶς οἱ *Δελφικὲς ἑορτές* συμβολίζουν τὰ πιὸ πλατειὰ νοήματα, ἀγκαλιάζουν τὴ διανόηση ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ὀρφισμὸ καὶ φτάνει ὡς τὴν πιὸ μοντέρνα, ὡς τὴν πιὸ μελλοντιστικὴ ἀκόμα ἐκδήλωσή τῆς, ἐνωμένη μὲ τὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία καὶ μ' ὅλες τῆς τὶς ἀνησυχίες.»

Ὁ Ἄγγελος Σικελιανὸς γράφει μιὰ «Συνθετικὴ εἰσήγησις γιὰ τὴ Δελφικὴ προσπάθεια.» Ὁ κ. Ν. Κατζίδακης γράφει «Σχετικὰ μὲ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ Ἀλφαβήτου μᾶς» καὶ δίνει κ' ἕνα δείγμα γραφῆς ἑλληνικῶν στίχων μὲ τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο. Ὁ κ. Γ. Καψαμπέλης γράφει γιὰ τὴν Νεοελληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ 1830-1930. Στὸ φυλλάδιο τυπώνονται τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη «Εἰκὼν εἰκοσιτριετοῦς νέου καμωμένη ἀπὸ φίλον τοῦ ὁμήλικα, ἐρασιτέχνην», «Μέρες τοῦ 1909, '10, καὶ '11», «Ὁραία λουλούδια κι' ἄσπρα ὡς ταίριαζαν πολὺ», «Στὸν ἴδιο χῶρο», «Ὁ καθρέπτης στὴν ἐσοδο». Στὴ «Ζωὴ τοῦ μηνὸς» διαβάζομε γιὰ τὸ μνημόσυνο ποὺ ἔκανε στὸν Καρυωτάκη τὸ Λογοτεχνικὸ Τμήμα τοῦ «Συνδέσμου Φοιτητῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς». Ὁ κ. Φῶτος Γιοφύλλης μίλησε γιὰ τὸν Καρυωτάκη ὡς σύγχρονο ποιητὴ ὁ κ. Ἄπ. Ν. Μαγγανάρης γιὰ τὴν σάτιρα καὶ τὶς μεταφράσεις τοῦ Καρυωτάκη· κι' ἡ δεσπ. Μ. Ἀρβαντιάκη ἀπάγγειλε ποιήματά του.

Ἡ *Ἰόνιος Ἀνθολογία*. Μηνιαῖο Περιοδικό. Ζάκυνθος.

Τὸ πολὺ γνωστὸ αὐτὸ περιοδικὸ τῆς Ζακύνθου ἔχει ἀφιερῶσει τὸ τεῦχος τοῦ Μαρτίου στὸν ποιητὴ Γεράσιμο Μαρκοῦ. Βιβλίον κι' ὄχι τεῦχος περιοδικοῦ μοιάζει ἡ ἐκδοσις αὐτή. Σὲ 120 σελίδες ἀναλύεται—ἀπλωμένα καὶ ξεκαθαρισμένα—τὸ ἔργο τοῦ θαυμαστῆ καὶ μαθητῆ τοῦ μεγάλου μᾶς Σολωμοῦ.

Στὴν πρώτη του σελίδα ἔχει μιὰ ἐκφραστικὴ εἰκόνα τοῦ Μαρκοῦ κι' ἀπὸ κάτω ἕνα ὄραιο τετραστίχο τοῦ Μαλακάση:

Στὸν κήπο του, νοσταλγικὴ ψυχὴ μου, ὅποτε μπαίνει,
Μὲς' σ' ἐδρομάκια ἀχνόφωτα, ὅπου εὐοδοῦν νοτιά,
Σὲ πέρνει τὸ παρῆτανο τῆς νέας του πεθαμένης,
Κι' ὁ κόσμος τῶν ὀνείρων του, ποὺ πάσχει καὶ ἀγαπᾷ.

3 Μαΐου 1929.

Ὁ πρόλογος εἶνε κωμωμένος ἀπ' τὴν διευθύντρια τοῦ περιοδικοῦ, τὴν γνωστὴ λογοτέχνη Μαριέττα Ἀνιώτου. Ἐχει μελέτες: «Ὁ Γ. Μαρκοῦ καὶ ἡ φήμη» τοῦ Ἡλ. Π. Βουτιερῆ. «Ὁ Γεράσιμος Μαρκοῦ καὶ ἡ Κερκυραϊκὴ Σχολή» τῆς Εἰρήνης Α. Δενδρινοῦ. Βιογραφικὰ του γράφουνε οἱ Γερ. Σπαταλάς καὶ Διονύσιος Π. Καλογερόπουλος. Ὁ Διον. Α. Ζακυνθινὸς ἀσχολεῖται μὲ τὸν Μαρκοῦ ὡς ποιητὴ ἐπικό. Ἀναδημοσιεύεται ἡ μελέτη τοῦ Καλογεροῦ ποὺ εἶχε φανεῖ στὴν «Ἐστία» τὸ 1892 γιὰ τὸν ποιητὴ. Τὸ τεῦχος ἔχει ἄρθρα: «Ὁ Μαρκοῦ» Κ. Δαφνῆ, «Gerasime Marcoras» τοῦ Philéas Lebesgue, «Μαρκοῦ» τοῦ Κωστῆ Παλαμά, «ὁ Βάρδος τῆς Κέρκυρας» τοῦ Σωτήρη Σκίτη, «Τὰ τελευ-

ταία χρόνια του Μαρκορά» του Α. Μ. Ἀνδρεάδη. Γνώμες ἔδωσαν: Μπάμπης Ἀννινος, Τέλλος Ἄγρας, Μ. Βάλσας, Ρήγας Γκόλφης, Θεόδ. Βελλιανίτης, Ι. Ν. Γρουπάρης, Στεφ. Δάφνης, Β. Δούσμανης, Χρήστος Εὐαγγελάτος, D. C. Hesselring, Θράσος Καστανάκης, Γ. Λαμπλετέ, Σίμος Μενάρδος, Παῦλος Νιρβάνας, Γρηγ. Ξενοπούλου, Λαύρας, Μαρίνος Σιγούρος, Γ. Ν. Χατζηδάκης, Ψυχάρης, ἔχει ποιήματα πού ἀφιέρωσαν στὸν Μαρκορά ὁ Κωστής Παλαμάς, ἡ Μυρτιώτισσα κι ὁ Carl Brighenti.

Στὸ τέλος τοῦ τεύχους τυπώνονται ποιήματα τοῦ Μαρκορά ἀπ' τὰ ὁποῖα τρία εἶνε ἀνέκδοτα (τὰ δυὸ σταλμένα στὴν Ἰόνιο Ἀνθολογία ἀπ' τὴν κ. Δενδρινού καὶ τὸ τρίτο ἀπ' τὸν κ. Σπαταλά.)

«**Μουσικὰ Χρονικὰ**». — Φεβρουάριος-Μάρτιος 1930. Περιέχει ἕνα πολὺ ἀξιοσημείωτο ἄρθρο τοῦ κ. Ε. Γιαννίδη «Μουσικὸ αἰσθημα καὶ γλωσσικὸ αἰσθημα». Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἐγράφηκε ἀπὸ ἀφορμὴ μιᾶς μελέτης τοῦ κ. Γ. Λαμπλετέ «Γλῶσσα καὶ Μουσικὴ», ἣ ὁποῖα κι αὐτὴ εἶχε φανεῖ στὰ «Μουσικὰ Χρονικὰ» πρόπερσι.

«**La Revue Nouvelle**». — Τὸ καλὸ αὐτὸ γαλλικὸ περιοδικὸ βγήκε σὲ μεγαλύτερο σχῆμα. Τεῦχος Μαρτίου 1930. Ὁ κ. Amédée Ozenfant γράφει ἕνα ἄρθρο «Le cubisme crime national. Le cubisme et le Parlement.» Ὁ κ. Ozenfant λέει ὅτι τὸ cubisme στὴ Γαλλία κατὰ τὸν πόλεμο ἦταν καταδιώξιμο, ἐθεωρεῖτο ἐκδήλωση γερμανικῆ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐχθρική. Ὁ καλλιτέχνης πού ἀνῆκε στὴ σχολὴ αὐτὴ ἦταν ὑποπτος. Κι ἕνας νόστιμος διάλογος. Ὁ G. Braque εἶχε φύγει σὰ στρατεύσιμος πού ἦταν ἀπὸ Courtesion ὅπου παραθέρριζε μὲ τὴ γυναῖκα του, ὅταν φωνάζουν τὴν κ. Braque στὴν ἀστυνομία.

— Que fait votre mari ?

— Il est peintre.

— Non madame, rectifia sévèrement le commissaire, il est cu-bis-te.

Συνεργασία Charles De Bos, Georges Neveux, Henri Hertz, Manuel Lelis κι' ἄλλων.

«**Πνοή**». Μηνιαία Λογοτεχνικὴ ἔκδοση. Ἀθήνα. — Ἐλάβαμε τὰ φύλλὰ 15 καὶ 16-17. Μὲ καλὴν ὕλη. Ἔχουν ποιήματα τοῦ Μαιμμέλη, τοῦ Τέλλου Ἄγρα, τοῦ Σπαταλά, τοῦ Γ. Ἀννινου, τοῦ Σ. Δάφνη. Σχετικὰ μὲ τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ ρομαντισμοῦ βρισκομε γνῶμες τοῦ Μαλακάση καὶ τοῦ Παλαμά. Ὁ Κλ. Παράσχος ἐξετάζει κατὰ τι εἶναι καὶ κατὰ τι δὲν εἶναι ρομαντικὸς ὁ Μπωντελαίρ. Ἄρθρο τοῦ Μένου Φιλήγνα «Γλωσσογονία». Ὁ Α. Γιαλούρης συνεργάζεται μὲ μιὰ πρόζα «Ὁ Χιτώνας τῆς Ἀγάπης». Τὸ φύλλο 15 (Φεβρουαρίου) ἔχει ἕνα σκίτσο τοῦ Σπαταλά, καὶ μιὰ εἰκόνα τοῦ Ι. Βάσου. Τὰ σημειώματα καὶ τῶν δυὸ φύλλων περιέχουνε διάφορα ἐνδιαφέροντα πράγματα. Ἐνα σημειώμα (τεύχος 16-17 Μαρτίου - Ἀπρίλιος) μᾶς σταμάτησε. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι στὸ ἄρθρο πού ἐγράφη στὸ «Νουμᾶ» ὁ κ. Παπαδήμας περὶ Καβάφη «ὀλόκληρες παραγράφαι ἀφαιρέθηκαν κι ἀντικαταστήθηκαν ἀπὸ ἄλλες προσωρισμένες νὰ χτυπήσουν ἕναν ποιητὴ» φίλο καὶ συνάδελφο τῆς «Πνοῆς». Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παπαδήμα αὐτὸ καθεαυτὸ δὲν ἦταν σημαντικὸ. Ἀλλὰ δὲν ξέραμε πού ἔγινε κιόλας ἐπάνω στὴ βᾶσι τοῦ μ' ἕνα βόλι δυὸ πουλιά. Σὰν ὄχι σοβαρὰ πράγματα μᾶς φαίνονται τέτοια μαγευτικὰ. Αὐτὸ τὸ βάλε βγάλε παραγράφους μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ πολεμηθεῖ, κοντὰ στὸν Καβάφη,

κι ἄλλος ποιητῆς, μᾶς φαίνεται ἄγαρμη δουλειά.

Ἡ «Πνοή» λέγει «Λυπόμαστε πού κάνουμε γνωστὰ γεγονότα τόσο ἀποπροσανατιστικὰ κι' ἀνάξια γι' ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων μὰ εἶνε στοιχειώδης ὑποχρέωσή μας ἀπέναντι τῆς ἀλήθειας νὰ τὰ καταγγελοῦμε».

«**Ἔρσηνα**». Φεβρουάριος. — Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασσιόνη (Ἀθήνα. Ἀλεξάνδρεια) δίνει πάντα καλὰ καὶ σοβρὰ τεύχη. Τέτοιο εἶναι καὶ τοῦ Φεβρουαρίου. «Πῶς θὰ μορφώσωμε τ.ν χαρακτῆρα τῶν παιδιῶν μας» τῆς Ζωῆς Σ. Φράγκου, καθηγήτριας. Ἐξετάζονται μὲ προσοχὴ ζητήματα ἀγωγῆς: οἱ ἔξεις· ἡ πειθαρχία· ἡ ἐλευθερία· ἡ θέλησις.

«**Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις**». — Ἐλάβαμε τὸ φυλλάδιο τοῦ Ἀπριλίου. Ἐχωρίζομε ἕνα ποίημα τοῦ Μαλακάση «Χειμωνιάτικη Ζωγραφιά». Ὁ κ. Σ. Μ. Ἀννινος μεταφράζει ἕνα ποίημα τοῦ Πάσκολι «Στὴν Ὀμίχλη».

«**Ἀτλαντὶς**». Ἀπρίλιος. Νέα Ὑόρκη. — Σημειώνομε ἄρθρα «Ἡ ἐν Μπαλουκλῆ Δεξαμενὴ τῶν Θαυματουργῶν Ἰχθύων», «Μάνη καὶ Μανιάται ἐπὶ Τουρκοκρατίας», «Διὰ νὰ γνωρίσωμεν καλλίτερα τὰ Δωδεκάνησα», ποιήματα τοῦ Παλαμά. Πολὺ ἐνδιαφέρουσες οἱ εἰκόνας πού μᾶς δείχνουν τὴν ἀποψη καὶ τὸν λιμένα τῆς Καλύμνου, γυμναστικὲς ἐπιδείξεις τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου τῆς Καλύμνου, καὶ νοῖ καὶ νιές τοῦ νησιοῦ μὲ τίς Ἐθνικὲς τῶν φορεσίαις.

Τὸ «*Cinegraphe Journal*» μᾶς ἔδωσε κι αὐτὸν τὸν μῆνα φυλλάδια γεμάτα καλλιτεχνικὲς εἰδήσεις, ἄρθρα μὲ ἐνδιαφέρον, ἀνταποκρίσεις ἀπ' τὸ Παρίσι πολὺ καλές.

«*Journal des Hellènes*». — Μᾶς δίνει πολλὰς πληροφορίες γιὰ τὸν λαμπρὸ ἑορτασμὸ τῆς ἐθνικῆς ἑκατονταετηρίδας στὸ Παρίσι.

«**Ἀλήθεια**». Ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα, Λεμεσός. — Διαβάζομε γιὰ τὴ δράσι μιᾶς καλλιτεχνικῆς οἰκίας τῆς Λάρνακος ἣ ὁποῖα σκόπευε νὰ παίξει τὸ τρίπρακτο δράμα τοῦ Μπόγγη «Ὁ ἰατρὸς Μαυρίδης».

«**Ἀἰθιοπικὸς Κόσμος**». Διαβάζομε γιὰ τὴν δοξολογία πού ἔγινε στὴν ἑλληνικὴ ἐκκλησία τοῦ Ἀδδὶς Ἀμπέμπα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἑκατονταετηρίδα. Οἱ Ἕλληνες τοῦ Ἀδδὶς Ἀμπέμπα εἶναι τώρα περισσότεροι ἀπὸ δυὸ χιλιάδες. Στὴν δοξολογία παρευρέθηκε κι ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀθῆσυναίας. Μαθαίνομε ἐπίσης ἀπὸ τὸν «Ἀἰθιοπικὸ Κόσμο» ὅτι πρόκειται ν' ἀνεγερθεῖ Ἑλληνικὴ σχολὴ στὸ Ἀδδὶς Ἀμπέμπα.

«**Ἡ Νιότη**». Δεκαπενθήμερο μαθητικὸ περιοδικὸ, Χίος. — Τὸ δεύτερο φυλλάδιο μᾶς πληροφορεῖ πῶς στὸ Γυμνάσιο τῆς Χίου ὑπάρχει καὶ «Θεατρικὸς Ὀμιλος» ἐρασιτεχνῶν. Θὰ παίξει «Τὸ φῆρο τοῦ Λεβάντε» τοῦ Γρ. Ξενοπούλου. Ἔχουνε καὶ χορωδία ἀπὸ τριάντα μαθητῆς καὶ μαθήτριες· καὶ μαντολινάτα.

«**Νέα Ἠχώ**». — Ἐφημερίδα τοῦ Πόρτ-Σάιτ.

«**Καμπάνα**». — Σατυρικὴ ἐφημερίδα Πατρῶν.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΧΗΜ ΤΙΣΤΗΚΕ στην πόλη μας μιὰ φιλολογική ομάδα από νέους μορφωμένους και καλαίσθητους με σκοπό να εργαστούν συμβάλοντας στην πνευματική κίνησι του τόπου μας με την ένθουσιώδη διάθεσή τους και τή γεμάτη ζωή δράση τους. Ἡ Συντροφιά αὐτή θὰ λέγεται «Ἐλεύθερες Τάσεις» ἰδρυτές της οἱ Γ. Α. Παπουτσάκης, Γιώργος Ἀγαλλιανός, Φούλης Μουζούρης, Ν. Σκουρμουλάκης, Γ. Μπόλλας.

Σεμνά κι' ἀξιοπρέπα μιὰ βραδυὰ (στις 5 Μαΐου) ἡ παρέα αὐτή, πού ἤδη ἔχει νὰ παρουσιάσει ἀξιοπρόσεχτα τολέντα, ἀποφάσισε νὰ συστηματοποιήσει τὴν διανοητικὴ συνεννόηση πού ἔνωσε τὰ μέλη της και νὰ ὀργανωθεί σὲ μιὰ Συντροφιά πού νὰ δουλέψει ὁμαδικὰ γιὰ τὰ γράμματα.

Ἐπίσημους τίτλους δὲ θᾶχει οὔτε προέδρους, οὔτε ἀντιπροέδρους. Ἐπιρροσωπὸ της θᾶχει ἕναν ἔφορο. Ὁ πρῶτος της ἔφορος εἶναι ὁ κ. Γ. Α. Παπουτσάκης.

Τὴν Συντροφιά αὐτὴ ἡ «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη», πούχει στὸ πρόγραμμά της και τὴν ὑποστήριξη τῶν νέων λογοτεχνῶν, τὴν περιβάλλει μὲ πολλὴ συμπάθεια.

Μᾶς ἀρέσει ἡ σοβαρὴ ἐμφάνισή της κι' ἔχομε ἐμπιστοσύνη στὰ πρόσωπα πού τὴν ἀπαρτίζουν. Μᾶς ἀρέσει κι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο σκέπτεται νὰ δουλέψει. Χωρὶς πομπώδη σχέδια, χωρὶς μεγάλα λόγια. Γιὰ τὴ στιγμή τὰ μέλη τῆς συντροφιάς θὰ συγκεντρώνονται γιὰ ν' ἀνταλλάσσουν γνώμες, νὰ συζητοῦν, νὰ μελετοῦν, νὰ κάνουν διαλέξεις. Θὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ σοβαρὴ φιλολογικὴ και καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση τῆς ἑλληνικῆς Ἀλεξανδρείας, και θὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς νέους πού μπαίνοντας στὴν ὁμάδα θὰ βρῖσκουν ἕνα φιλολογικὸ περιβάλλον γιὰ νὰ εργαστοῦν.

Ἡ ἔλλειψη μιᾶς συστηματοποιημένης κι' ὀργανωμένης παρουσίας τῶν νέων ἦταν σημαντικὰ αἰσθητὴ στὴν Ἀλεξανδρινὴ πνευματικὴ κίνηση: οἱ «Ἐλεύθερες Τάσεις» ἐπάξια πληρώνουν τὸ κενὸ αὐτὸ.

ΤὸΝ περασμένο μῆνα ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Γράμματα» ἀπέυθνε στοὺς ἐνδεδειγμένους ἀπὸ τὸν φιλολογικὸ, τὸν ἐπιστημονικὸ, τὸν ἐμπορικὸ και τὸν κοινωνικὸ βίῳ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου τὸ ἐρώτημα: «Ποῖον εἶναι κατὰ τὴν γνώμη σας, τὸ σημαντικώτερον γεγονός (εἴτε εἰς τὰ Γράμματα, εἴτε εἰς τὴν Ἐπιστήμην, εἴτε εἰς τὸ Ἐμπόριον και τὴν κοινωνικὴν δράσιν) τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐπιδείξει ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτοῦ δράσεως ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸν ἔτη (1830-1930);» Ὁ κ. Στέφανος Πόργας, πού διειθύνει τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο, ἔχει συνηθίσει τὸν αἰγυπτίωτῃ ἑλληνισμὸ ἀπὸ πολὺν καιρὸ στὴν ὀφελιμώτατη δράση του. Ἡ καινοῖγια αὐτὴ πρωτοβουλία του εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν ὠραία ἐργασία, μὲ τὴν

ἐκλεκτὴ φήμη τοῦ ἐκδοτικοῦ του οἴκου. Γίνεται, ὅπως μᾶς πληροφορορεῖ ἡ ἐγκύκλιος τῶν «Γραμμάτων», μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Ἐκαστοιασθητῆρας και μᾶς φαίνεται πὼς τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι πῶς διωφωτιστικὸ και γιὰ τὸν αἰγυπτίωτῃ ἑλληνισμὸ και γιὰ τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὸ νὰ ὑποδειχθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους ἡ συμβολὴ τῶν αἰγυπτιωτῶν στὴν ἀνάπτυξη τῆς νέας Αἰγύπτου.

Ἡ ἀπαντήσεις πού θὰ λάβουν τὰ «Γράμματα» θὰ δημοσιευθοῦν ἢ σ' ἐφημερίδες ἢ ἂν εἶναι, τὸ ὁποῖο και εὐχόμεστε, ἀρκετές, σὲ τεῦχος.

Ἡ ἀπαντήσεις αὐτὲς συγκεντρωμένες θὰ ἀποτελέσουν ἕνα ἱστορικὸ δοκουμέντο αὐθεντικὸ γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Αἰγύπτου, και θὰ μπορεῖ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ πρὸς διαφώτισι και τῶν ξένων γιὰ νὰ δείχνει πόσο, και κατὰ τί, ὀφέλησε τὴν Αἰγυπτὸ ἡ νεότερη ἐγκατάστασι τῶν Ἑλλήνων στὴ χώρα αὐτή.

ΣΤΗΝ «Παιδαρχία» τῆς 27 Ἀπριλίου ἐφάνηκε ἕνα βαθυτοχαστὸ ἄρθρο τοῦ διαπρεπῆ λογοτέχνη Ν. Λαπαθιώτη σχετικὰ μὲ τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶναι μιὰ οὐσιωδέστατη συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ Καβαφικοῦ ἔργου. Δίνει χαρακτηρισμοὺς πολὺ ἀξιοπρόσεχτους. «Οἱ κριτικῶνας» λέγει ὁ κ. Λαπαθιώτης πρέπει νὰ τὸ πᾶρον ἀπόφασι: » Ἡ ἐποχὴ μᾶς εἶνε ἡ ἐποχὴ τοῦ Καβάφη. Τὸ ἔξρω πὼς αὐτὴ ἡ φράσι » θὰ πέση πάλι, ἀναμεταξὺ τῶν κύκλων ὠρισμένων ἀγαθῶν ἀνθρώπων, σὺν κεραινός... Ἀλλὰ τί νὰ γίνη; Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια, » κ' ἐκεῖνος πού θὰ θελήση νὰ τὴν ἀρνηθῆ, θὰ δώση, μ' αὐτὴ τὴν ἀρνησὴ του, τὸ μεγαλειότερο δῆγμα ἑλλείψεως κριτικῆς δευδεσ- » κείας πού δόθηκε ποτέ.» Ὁ κ. Λαπαθιώτης λέγει «οἱ ὁ Καβά- » φης εἶναι ἀβίαστα συγχρονισμένοι... μῆχηκε δὸλῶσα στὸ πνεῦμα » τοῦ καιροῦ του, βρῆκε τὸν παλμὸ τῆς ἐποχῆς του.» οἱ εἶναι ὁ » πῶ γνησίως ἐκπροσώπος τῆς τωρινῆς αἰσθαντικότητάς μας.» «Μι- » λώντας περὶ Καβάφη», παρατηρεῖ, «πρέπει νὰ παραμερίσωμε ὅλα » τὰ μικροζητήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἴμαστε κακοσυνθησμένοι ν' » ἀσχολούμεθα: τὸ ζήτημα τῆς ῥίμας, τοῦ ρυθμοῦ, τῆς προσωδίας » και τοῦ καθιερωμένου μέτρου — ἀκόμα και τὸ γλωσσικὸ τὸ ζή- » τημα, πού μᾶς ἔφαγε τὰ πῶ καλά μας χρόνια, μὲ τὴν ἐπίμονην » ἡλιθιότητά του! Στὸ κεφάλαιον Καβάφης, δλ' αὐτὰ εἶνε » ἀνύπαρκα και ξένα... Αὐτὴ τὴ φορὰ, βρισκόμαστε, ἀπότομα, » ἀπέναντι τῆς ἰδίας τῆς οὐσίας τῆς Ποιήσεως.» Τὸ ἔργο τοῦ Κα- » βάφη, λέγει ὁ κ. Λαπαθιώτης, ἔχει μὲ τὸ μέρος του ὅλους τοὺς ἀνθρώπους «πού εἶνε καλῆς πίστεως, και πού μᾶς ἔχουν δώση, » ὡς τώρα, τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς θεωροῦμε π ρ ο η γ μ ε ν ο υ ς . » « Πρωτοστατοῦν οἱ νέοι μὲ τὴν παρθένα και ἀνόθευτη διαίσθησι... » Ἰ ἦ ε ἡ ποίηση τῶν νέων ἀποχρώσεων, τῶν συγχρόνων ἀμφιβο- » λῶν, τῶν συγκερασμένων συγκινήσεων, τῶν ἐγκεφαλικῶν συν- » αρπασμῶν.»

ΠΕΡΑΣΕ ἀπὴν Αἰγυπτὸ ὁ γνωστὸς γλύπτης Κ. Δημητριάδης ὁ ὁποῖος θὰ κάνει τὸ ἄγαλμα τοῦ Μωχάμετ Ἄλυ, πού θὰ στηθεῖ σὲ πλατεία τῆς Καβάλλας, πατρίδα τοῦ μεγάλου ἰδρυτῆ τῆς βασιλικῆς αἰγυπτιακῆς οἰκογένειας. Ἡ πλατεία θὰ φέρει τ' ὄνομα τοῦ Μωχάμετ Ἄλη. Ἡ δαπάνη γιὰ τὸ ἄγαλμα θὰ γίνει ἀπὸ τίς Ἑλληνικὲς Κοινότητες τῆς Αἰγύπτου.

ΗΡΘΕ τὸν Ἀπρίλιο ὁ γνωστὸς ἐπιστήμονας κ. Ἀ. Δεϊμέζης στὴν Ἀλεξάνδρεια.

Ὁ κ. Δεϊμέζης πρόπερσι ἐξέδωκε ἓνα βιβλίον διαφωτιστικὸν γὰρ τῆ Σουηδίας ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ὁ ἀναγνώστης ἀποκτίνει πολυτίμες πληροφορίες γὰρ τὴν ἱστορίαν τῆς, τὴν γεωγραφίαν, τὴν διοίκησιν, τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ἔθιμα, τὴς ἐπιστῆμες καὶ τὴς τέχνης.

Ὁ κ. Δεϊμέζης γνωρίζει τὴς σκακιδαναικῆς γλώσσας. Ἦ μινε στὴν Σουηδίαν περὶπου δύο χρόνια.

Στὴς 8 Μαΐου ἔκανε διάλεξιν στὸν Αἰσχύλον μὲ θέμα «Ἡ ἔννοια τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ Σουηδία», πού ἄρρεσε πολὺ.

ΣΤΟ «Magazine Egyptien» (19 Ἀπριλίου) τοῦ Καΐρου φάνηκε ἓνα ἄρθρον τοῦ γνωστοῦ Καΐρινοῦ λογοτέχνη κ. Σ. Καρακάσης γὰρ τὸν Καβάφη. Ὁ κ. Καρακάσης λέγει ὅτι ὁ Καβάφης εἶναι διδάσκαλος στὴ λογοτεχνικὴ πρωτοπορίαν. Παρουσιάζει τὴν ἱστορικὴν τοῦ ποιῆσιν καὶ τὴν αἰσθησιακὴν. Δίνει πληροφορίες γὰρ τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ. Μιλεῖ γὰρ τὸ ὕφος τοῦ τὸ ἀπέριττον, τόσο ἀντίθετον στὸ ἱστορικὸν ὕφος τοῦ Παλαμᾶ. Ἀπὸ τὰ ποιήματα τῆς σκέψης, ὁ κ. Καρακάσης παραθέτει καὶ ἀναλύει τὴν «Ἰθάκη» (μετάφραση Περγὸ) καὶ τὴν «Πόλι» (μετάφραση Κατράρο).

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ λόγιος κ. Μ. Ροδάς πού ἔμινε, τὸν Ἀπρίλιον, μόνον λίγες ὥρες στὴν Ἀλεξάνδρεια — ἦρθε πρῶτ' μὲ τὸν «Βύρωνα» καὶ ἔφυγε τὸ βράδν μὲ τὸ ἴδιον ἀτμόπλοιον — ἔγραψε μιὰ ἐντύπωσιν τοῦ φιλολογικῆς στὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τῆς 22 Ἀπριλίου. Μιλεῖ, μεταξὺ ἄλλων, γὰρ τὰ «Γράμματα» τὸ ὄραϊον αὐτὸ πνευματικὸν κέντρο. «Τὰ Γράμματα» τοῦ κ. Πάργα εἶναι, λέγει ὁ κ. Ροδάς, τὸ κέντρο συνάντησιν τοῦ περισσοτέρου πνευματικοῦ κόσμου τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐνα βιβλιοπωλεῖον πού τὸ ὀνομάζει «ναὸ πνεύματος καὶ τέχνης». «Τὸ ἑσῶτερον τοῦ γραφείου τοῦ στολιζέται μὲ εἰκόνας διαφόρων Ἀλεξανδρινῶν καὶ Κυπρίων καλλιτεχνῶν, μὲ σκίτσα χαρακτηριστικὰ ἀπὸ τὸν πνευματικὸν κύκλον τῆς Αἰγύπτου». Ἐκεῖ, λέγει ὁ κ. Ροδάς, συνάντησε τὸν Καβάφη, τὸν Κωνσταντινίδην, τὸν Ἀριστό, τὴν Φλωρᾶ Καραβίαν, τὸν Παπᾶ.